

מפתח מוער - תשנ"ו

הרב מאיר וונדר

מפתח מוער

למאמרי רפואה והלכה שנדפסו בספרי השו"ת

ובכתבי עת תורניים בשנת תשנ"ו

רשימה קודמת: אסיא סה-סו (כרך י"ז, חוב' א-ב), אלול תשנ"ט

תוכן הפרקים

1 - 31	1. תפילין ותפילה
32 - 90	2. שבת
91 - 124	3. מועדים
125 - 159	4. איסור וטהרה

178 - 160	כיבוד אב, מילה	.5
220 - 179	רופאים וחולים, השתלות	.6
277 - 221	נשים	.7
309 - 278	נזיקין, הפריות והפלות	.8

רשימת הספרים וכתבי העת

ירושלים	בית המדרש לבירורי הלכות מעשיות,	אבני חושן	.1
	הרב משה פיינשטיין, ניו יורק	אגרות משה ח'	.2
	הרב אברהם דורי, ירושלים	אדרת תפארת ב'	.3
	לזכר הרב משה שניידר, ברוקלין	אהל משה	.4
	קובץ לעניני הלכה ומנהג, מאנסי	אור ישראל	.5
	המזרחי והפועל המזרחי באמריקה, ניו-יורק	אור המזרח	.6
	ישיבת כסא רחמים, בני ברק	אור תורה	.7
	כולל אברכים יד משה, נתניה	אוריתא	.8
	מכון שלזינגר שליד שערי צדק, ירושלים	אסיא	.9
	אוניברסיטת בר אילן, רמת גן	בדד	.10
	מוסדות קרלין סטאלין, ירושלים	בית אהרן וישראל	.11
	הרב שאול ישראלי, ירושלים	במראה הבזק ב'	.12
	הרב מוסה חדאד, ביתר עילית	ברכת משה	.13
	ישיבת הר חברון	גולות	.14
	רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, נתניה	דברי יציב או"ח	.15

		16. דברי משפט א-ב	מוסדות שירת דבורה, תל אביב
		17. דברי שלום	הרב שלום יצחק מזרחי, ירושלים
		18. הליכות	המועצה הדתית, תל אביב-יפו
		19. ודרשת וחקרת	הרב אהרן יהודה גרוסמן, ירושלים
מכון ירושלים,	שלוחת	20. זכור לאברהם חולון	בית מדרש ישיבת אליהו
		21. זרע יעקב	הכוללים דשיכון סקווירא, ניו יארק
		22. חקי חיים ד'	הרב חיים ישעיה קניג, ניו יורק
		23. יד יוסף	הרב יוסף יהושע אפפל, לידז
		24. ישועות עוזו	לזכר הרב עוזי קלכהיים, ירושלים
		25. ישורון א'	מאסף תורני, ניו יורק-ירושלים
		26. יתד נאמן	דגל התורה, בני ברק
		27. כנסת יחזקאל א'	הרב יחזקאל גרובנר, דטרויט
		28. כרם שלמה	תלמידי האדמו"ר מבאבוב, ברוקלין
		29. מבית לוי	בית מדרשו של הגר"ש ווזנר, בני ברק
		30. מבועי אפיקים	הוצאת אפיקים, תל אביב
		31. המודיע	אגודת ישראל העולמית, ירושלים
		32. מוריה	הוצאת מוריה, ירושלים
		33. מכרמי שומרון	ישיבת ההסדר, קרני שומרון
		34. מנחת אשר	הרב פנחס אשר זליג גולדברגר, ניו יורק
		35. מנחת יצחק, ליקוטים	הרב יצחק יעקב וייס, ירושלים

ירושלים	מוסד ברייער של פועלי אגודת ישראל,	36. המעין
	הרב שלמה גורן, תל אביב	37. המעלות לשלמה
	הרב זלמן דרוק, ירושלים	38. משיב בהלכה
	הרב שילה רפאל, ירושלים	39. משכן שילה
	הרב ישכר שלמה טייכטל, פישטיאן	40. משנה שכיר אה"ע
ירושלים	מערכת הכשרות שע"י קהל מחזיקי הדת,	41. נתיבות הכשרות
	הרב דוד עובדיה, ירושלים	42. נתן דויד
	לרב שמואל ברוך ורנר, בני ברק	43. ספר הזכרון
	הרב משה דרעי, שוקדה	44. עדות משה
	ישיבת עטרת כהנים, ירושלים העתיקה	45. עטורי כהנים
מכון מדעי טכנולוגי להלכה,	לזכר רש"ז אוירבך,	46. עטרת שלמה ירושלים
	הרב עמרם אדרעי, ירושלים	47. עמא דבר א'
	תלמידי וחסידיו סאטמאר, קרית יואל מונרו	48. פינת יקרת
	הישיבה התיכונית-מדעית בר-אילן, תל אביב	49. פירות אילן
הרבנות הראשית,	בית הדין לממונות ולבירור יהדות,	50. פסקי דין מבית הדין ד' ירושלים
	הרב יצחק אייזיק הרצוג, ירושלים	51. פסקים וכתבים ו-ח
בני ברק	כולל להוראה על שם הרב יעקב לנדא,	52. פעמי יעקב
	הרב אהרן ישעיה פיש, האדאס	53. פרח מטה אהרן
	הרב אליעזר יהודה ולדינברג, ירושלים	54. ציץ אליעזר כ"א
	אב"ת - איגוד בני תורה, ירושלים	55. קובץ אוריתא

	ישבת הסדר היכל אליהו, כוכב מיעקב	קול מהיכל	56.
לונדון	מחלקת החינוך של אגודת ישראל באירופה,	קול התורה	57.
	הרב דוד ברדא, טבריה	רביד הזהב א'	58.
	הרב שאול ברייש, ציריך	שאלת שאול או"ח	59.
	הרב שמאי קהת גרוס, ירושלים	שבט הקהתי ה'	60.
בני ברק	איגוד מורים למקצועות קודש בתיכונים,	שמעתין	61.
	היכל שלמה, ירושלים	שנה בשנה	62.
	הרב שרגא פייביש שניבלג, לונדון	שרגא המאיר ח'	63.
	רבני אירופה, ירושלים	שרידים	64.
	בטאון עולם הכשרות, ירושלים	תהודת כשרות	65.
ברוקלין	מכון להוצאת ספרים על שם הפרי מגדים,	תורת משה	66.
	מכון צומת, אלון שבות	תחומין	67.
		מפתח השמות	

אביטן, ר' דוד 137

אבינר, ר' שלמה 206

אדלר, ר' יוסף צבי 94

אדמון, בשמת 185

אדרעי, ר' עמרם 127, 128

אוברלנדר, ר' גדליה 176

אוברלנדר, ר' חיים 91
 אוירבך, ר' שלמה זלמן 180, 74

אונגר, ר' מרדכי 125

אייזנשטיין, ר' חיים 211

אליהו, ר' מרדכי 127

אלישיב, ר' יוסף שלום 157, 212, 246

אמסלם, ר' חיים 137

אנגלרד, ר' שלמה מיכאל 166

אפפל, ר' יוסף יהושע 157, 220, 248, 254

אפרתי, א' 125

אריאל, ר' יעקב 142, 296

בוצ'קו, ר' שאול דוד 237

ביבס, ר' שמואל 230, 233, 250, 281, 282

בייפוס, ר' יוסף שלמה 49

בירנבוים, ר' בנימין 290

בלומנפלד, ר' מאיר 248

בלייך, ר' יהודה דוד 218

בר שלום, ר' אליהו 279

ברדא, ר' דוד 252

ברייש, ר' אהרן 112, 171

ברייש, ר' שאול 8, 20, 23, 36, 37, 112, 135, 147, 149, 154, 165, 171

ברנר, הלל רפאל 62

גוטל, ר' נריה 195

גולדברג, ר' זלמן נחמיה 267
גולדברגר, ר' פנחס אשר זליג 79, 80
גולדשטיין, ר' טוביה 117
גורן, ר' שלמה 294
גלב, ר' גדליה עזריאל 89
גרובנר, ר' יחזקאל 10, 13, 59, 95, 113, 152, 161, 219
גרוס, ר' מרדכי 238, 241
גרוס, ר' שמאי קהת 12, 16, 21, 28, 39, 92, 99, 123, 140, 148, 159, 167, 193, 214-216, 242, 287
גרוסמן, ר' אהרן יהודה 2, 15, 17, 32, 54, 78, 108, 136, 151, 155
גרינבלט, ר' אפרים 251
דויטש, ר' משה 57
דורי, ר' אברהם 197
דייטש, ר' יהודה יואל 160
דייטש, ר' פרץ טוביה 244
דיכובסקי, ר' שלמה 268, 278
דרוק, ר' זלמן 24, 82, 96
דרעי, ר' יהודה 234
דרעי, ר' משה 26
הומינר, ר' גרשון 205
הייזלר, ר' מרדכי שרגא 119
הלברשטם, ר' יקותיאל יהודה 6, 14, 18, 27, 29, 46, 51, 55, 56, 66, 83, 100, 109, 110, 111, 116,

124, 120

הלוי, ר' אליהו 58

הלוי, ר' חיים דוד 198

הלפרין, ארלה 87

הלפרין, ר' לוי יצחק 306, 50

הלפרין, ר' מרדכי 180, 77, 71, 68, 61

הרצוג, ר' יצחק אייזיק 297, 271-274, 266, 265, 257-263, 246, 245, 240, 229, 228, 225, 222, 221

וונזר, ר' שמואל 176, 125

וונדר, ר' מאיר 186

ויידנפלד, ר' נחום 90

ויינברג, ר' יחיאל יעקב 277, 220, 208

וייס, ר' יצחק יעקב 288, 254, 248, 232, 226, 223, 220, 190, 150, 146, 144, 143, 130, 101, 19

ולדינברג, ר' אליעזר יהודה 298, 280, 235, 231, 210, 204, 169, 131, 115, 107, 88, 81, 40

ולפיש, יוסף 174

ולר, ר' משה מרדכי 253

ורהפטיג, איתמר 295

ורנר, ר' שמואל ברוך 270

זביחי, ר' פנחס 175

זהר, נעם 194

זילבר, ר' יוסף 43

זילברשטיין, ר' יצחק 289, 284, 213, 201, 196, 122

זילברשטיין, ר' שלמה 156
חדאד, ר' מוסה 5, 30, 132, 269
חזקיה, ר' מיכאל 67
טולידנו, ר' פנחס ב' 302
טייכטל, ר' ישכר שלמה 224
טנא, ר' שלמה 303
טנדלר, ר' משה דוד 203
טננבוים, ר' יעקב 98
יוסף, ר' עובדיה 207
יעקובוביץ, שמואל 291
ישראלי, ר' שאול 69, 85, 102, 133, 153, 168, 239, 305
כהן, ר' מאיר 64
כלאב, ר' אברהם יצחק 65
לאו, ר' דוד 187
לאו, ר' משה חיים 173
לויט, ירוחם 201
לוינ, ר' אברהם דב 230, 233, 234, 249, 250, 281, 282
לוינ, ר' עמיהוד יצחק מאיר 106
לוינגר, ר' ישראל מאיר 127
לנדאו, ר' דב 4
לנדאו, ר' יהודה 247

מאזוז, ר' מאיר 252
מזרחי, ר' שלום יצחק 33, 34, 42, 52, 178
מחפוד, ר' איתמר 201
מייזליש, שאול 184
נבנצל, ר' אביגדור 295
נויבירט, ר' יהושע 71
נמיר, סודי 174
סגל, ר' יהודה זרחיה 72, 114
עובדיה, ר' דוד 255, 256, 276, 299, 300
עטיה, ר' אברהם 103
עידן, ר' אשר 86
ערוסי, ר' רצון 25
פויסט, יעקב 48
פחה, יצחק 183
פיינשטיין, ר' משה 38, 53, 75, 105, 141, 158, 162, 164, 172, 188, 192, 202, 203, 209, 248
פינקלשטיין, ר' ברוך 292
פיש, ר' אהרן ישעיה 35, 47
פרידמן, ר' יצחק שלום ירוחם 104
פרינר, ירוחם 180
פרנק, ר' צבי פסח 273
פרנקל, ר' ראובן 309

צימבליסט, ר' חיים גדליה 270, 268
קוטק, שמואל ש' 293
קורצטג, ר' משה 303
קטן, ר' יואל 182, 142, 118, 77
קירשבויים, ר' מנחם מנדל 283
קלויזנר, ר' משה מאיר 309
קניג, ר' חיים ישעיה 308, 304, 170, 129, 44, 41, 11, 9
רבינוביץ, ר' לוי 236
רבינוביץ, ר' שמואל 286
רבינזון, יעקב 199
רוזנברג, ר' דוד 139
רוזנטל, ר' דב 227
רפאל, ר' שילה 301, 264, 191, 189, 93
רפפורט, ר' אברהם 220
רקובר, נחום 73, 63
שופר, אבינועם 163
שטיינברג, אברהם 179
שטרן, ר' משה 31
שטרן, ר' שמואל אליעזר 145, 97, 60
שיין, יוסי 200
שינה, ר' שמשון 3

שכטר, ר' יצחק שמואל 275

שני, אלון 62

שניאורסון, ר' מנחם מנדל 181

שניבלג, ר' שרגא פייביש 1, 7, 22, 45, 70, 76, 84, 121, 126, 134, 138, 285

שניידר, ר' שלמה 177

שפירא, ר' משה מרדכי 307

שרגא, ר' ברוך 137, 230, 233, 234, 250, 281, 282

מפתח הענינים

אבהות 229, 233; אבלות 172; אומדנא 279; איטר 3-8, 275; איילונית 273, 275; אינפוזיזה 54; אינקובטור 176; איפור 137, 138, 282; אלצהיימר 249, 250; אמבולנס 78; אנדרוגינוס 114, 171, 212; אסטמה 53, 152; אצבעות 210; אשכים 239; אשר יצר 1.

ביטוח 280; ביקור חולים 196; בישולי עכו"ם 131; בית חולים 51, 66, 69, 76, 77, 81, 82, 85, 91, 130, 172, 215, 224, 289; בית כנסת 26, 39, 40, 45, 53; בית מרקחת 96; בני דודים 243; בעל 253-255; בקבוק גומי 58; בריא 42-44; ברכות 28, 153; בשמים 33; בשר 110; בשר בחלב 126; בתולים 142, 149.

גבורת אנשים 248, 262-265; גוסס 201, 213, 214; גוף נקי 14-17; גיטין 224, 248, 259-261, 267-272; גלוסקמא 216; ג'לטין 128; גמ"ח 286; גניקולוגיה 297; גרון 28; גרות 167, 177, 178, 303.

דיבור 20, 21, 50; דילול 308, 309; דם 2, 54, 99, 115, 141-150, 229, 259.

הבדלה 33, 34, 111, 112; הגומל 29-31, 169; הדבקה 290; הדלקת הנרות 32, 123; הומיאופטי 95; הזרעה מלאכותית 146; היפוספדיאס 168; היתר נישואין 221-224, 268; הלבשה 121; הפלות 146, 266, 298, 301, 302, 307-309; הפריה מלאכותית 294-296, 304-306; הצלה 60-63, 73-78; הרדמה 172; הריון 292; השאלה 286; השתלות 203-208, 305; התעמלות 87, 88.

ויטמינים 44; וטרינר 90; וסת 150, 297.

זונדה 126; זקנים 1, 12, 16, 102, 145, 242; זריקה 86, 161, 239; זרע 231, 235.

חולים 67, 72, 88, 98, 117, 158; חולירע 202; חיטים 101; חימום 51, 52, 58; חינוך 164; חכם 192; חלב 55, 99, 104; חליצה 275-277; חמץ 100-91; חנוכה 122, 123; חציצה 76, 154-156; חרש 13, 141, 178, 244, 247, 272, 274; חשמל 50.

טבילה 152-159; טבילת עזרא 18, 19; טבע 183; טבעת 144; טומאה 77; טלפון 1, 70; טריפה 199.

יבום 273-276; ידים 8-10, 27; יוגה 133; יוד 148; יולדת 15, 66, 68-70, 110, 149; יום טוב 39, 104-106; יום כיפור 24, 116-121, 167; יין נסך 132.

כדורים 129; כהנים 23, 24, 77, 210, 216, 227, 230, 233, 273; כויה 59; כיבוד אב 161; כלב 90, 281; כלור 159; כליה 207; כמוסות 128; כסא גלגלים 36, 151; כפיה 189; כרות שפכה 235; כרס 57; כשרות 127-130; כתובה 252, 255, 268; כתובת קעקע 140-137, 282; כתם 147.

לא ילבש 134, 135; לב 22, 37, 39, 167, 177, 232; לידה 194, 257, 258, 263, 291, 292, 307; לייזר 173, 174; ליל הסדר 102, 103; לימוד תורה 162.

מאוסה 260, 261; מאמרים 186; מבחנה 294; מוות 202-205, 305; מוך 228; מומחה 188, 266, 289; מומר 272; מוסר 200, 293; מורד 253; מזונות 256, 257; מחלל שבת 79, 188; מילה 174-165; מינוקת 109, 118, 124; מעיים 56, 287; מכונית 1; מכשיר אדים 49; מכשיר שמיעה 48, 113; מלקחים 175; מניעת הריון 300-298; מעוברת 109-112, 115, 124, 217, 303; מצה 101, 103; מקוה 158, 159; מקל 38, 45; מרור 103; משאבים 180; משקפים 46, 47; מת 208, 209, 215, 216, 220.

נאמנות 120, 127, 221, 266; נבילה 72; נגיעה 241; נדה 141-157; נדר 160; נזקים 187, 280-284, 286, 287; נטילת ידים 2, 27, 215; ניסויים 180; ניתוח פלסטי 211, 212; ניתוחי מתים 202, 218, 219; ניתוחים 14, 20, 125, 144, 149, 154, 158, 167, 170, 190; נכרים 34, 52, 70, 75, 76, 83-85, 127, 168, 193, 218, 237, 302; נערה 245, 246; נפילה 256; נרות 34; נשיאת כפים 23, 24; נשים 221-277.

סגולות 88, 89, 136, 184, 241; סודיות 191; סומא 25, 32, 34, 38, 41, 208, 220; סופר 6, 8, 9; סירוס 239-236; ספרות 182.

עגונה 240, 245; עדות 278; עובר 65, 291, 307-309; עופרת 136; עור 140-137, 282; עינים 30, 46, 156, 169, 208, 220; עישון 26, 105-107; עצות 183, 184; עצמות 219.

פג 195; פדיון הבן 175, 176; פה 261; פונדקאית 180, 296, 303; פיטורין 289; פיליפינית 131; פיקוח נפש 68-60, 71, 197, 224; פנימיה 158; פסח 91-103, 126; פצוע דכה 225-227; פצע 141, 147, 148, 153; פרות 125; פשיעה 66.

צביעה 134; צדיק 193; צהבת 29; צום גדליה 167; צמחים 183.

קבורה 217; קדימה 239, 285; קוצב לב 209; קטניות 100; קטטר 17; קטלנית 232; קידוש 102; קידושין 245, 246, 248-251; קיטע 277; קמיעות 184; קרח 59; קריאת התורה 25; קריאת שמע 20, 126; קשיי למידה 163, 164; ראש 154; רגלים 157, 210; רופאים 26, 71, 79-85, 112, 120, 141, 144, 202, 221, 240, 262, 266.

283, 285, 288, 289; רחם 144-146, 236, 251, 258, 273, 275, 276; ריח 261; רכב 74-76; רפואה 216-179, 293; רציחה 290; רקמות 230.

שביטה 288; שברים 10; שבת 1, 22, 90-32, 166, 209; שוטה 164, 178, 221-224, 254, 268, 269, 271, 302; שופר 113, 114; שינה 19, 22; שינוי הטבעים 297; שינים 155; שיעור 119; שירה 242; שיתוק 11, 23, 275; שכר 80; שמאל 277; שמות 252; שמן דגים 127; שערות 134; שתוקית 233, 234.

תאונה 1, 278; תולעים 56; תור 284; תחבושת 35; תלמיד חכם 285; תסמונת דאון 270; תעניות 108-112, 124, 143, 160; תפילה 14-22, 192, 193, 197, 198, 239; תפילין 3-12, 126; תפירות 76; תרומת איברים 31, 206-208; תרופות 22, 37, 39-44, 79, 80, 89, 92-98, 108, 116, 132, 262; תשובה 115, 143; תשעה באב 110-112.

א. תפילין ותפילה

1. זקן הרגיל לשכוח אם אמר אשר יצר. הרב שרגא פייוויש שניבלג. שרגא המאיר, ח"ח, סי' עא, עמ' קיח-קכח.

אל יאמר בריך רחמנא רק בספק ברכת המזון, ומוטב שיהרהר הברכה במחשבה. - בס' עח אותיות ג-ד פסק, שאם מדבר בטלפון בשבת עם הרופא אל יאריך, אבל גם לא יקצר מדי. - נטל מכונית חברו להצלה ואירעה תאונה - חייב החולה לשלם אם יש לו, ואם אין לו פטור המציל מחמת התקנה כדי שלא יימנע להציל.

2. נטילת ידיים אחרי בדיקת דם או תרומת מנה. הרב אהרן יהודה גרוסמן. שו"ת ודרשת וחקרת, תשנ"ו, או"ח, סי' ג, עמ' ד.

ראוי ליטול ידיו, ודלא כהרב שלמה זלמן אוירבך שפסק שצריך ליטול ידיים רק אחרי הקזת דם.

3. דין איטר יד. הרב שמשון שינה. אור תורה, שמג, תשנ"ו, תתמג-תתסט.

מכלול דיני האיטר במצוות שונות בתורה.

4. איטר יד והלכותיו. הרב דב לנדאו. המודיע, מוסף, כ"א אייר תשנ"ו, יב-יג.

מכלול הלכות האיטר בכל התחומים.

5. הנחת תפילין באיטר. הרב מוסה (משה) חדאד. שו"ת ברכת משה, ח"א, או"ח, סי' א, עמ' א-ג.

עיקר כתיבתו בשמאל ושאר הדברים עושה בשתי ידיו - יניח בשמאלו שהוא ימין של כל אדם, ואם רוצה להחמיר תבוא עליו ברכה.

6. איטר שהרגיל עצמו לכתוב בימין. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתשל"ה. שו"ת דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' ט, עמ' יח-יט.

יניח בשמאל כל אדם, ויקבל עליו שמכאן ולהבא לא יכתוב רק בימין. - בסי' טו עמ' כו-כח פסק בתשכ"ז שבאופן כזה כשר לכתיבת סת"ם.

7. השולט בשתי ידיו בשוה לענין הנחת תפילין. הרב שרגא פייוויש שניבלג. שרגא המאיר, ח"ח, סי' סט, עמ' קטו-קטז.

יניח בשמאלו ככל אדם ואל ישנה.

8. הנחת תפילין באיטר שנקטע מקצת ידו. הרב שאול ברייש, בתשמ"ח. שאילת שאול, או"ח, סי' ג, עמ' ד-ז.

ימשיך להניח על ידו הימנית בברכה. - בסי' ד מבאר דברי האריז"ל שגם איטר יניח ביד שמאל ככל אדם. - בסי' ה עמ' ח-ט דן בתשמ"ג בסופר שכותב בימינו וכל מלאכתו בשמאלו.

9. סופר שידיו מרתתות, וידו השמאלית מסייעת לימנית בעת הכתיבה. הרב חיים ישעיה קניג, לר' עקיבא משה סופר. שו"ת חקי חיים, ד, או"ח, סי' יא, עמ' כ-כא.

אין לקנות פרשיות כאלו, שמכיון שהסיוע יש בו ממש נמצא שכותב בידו השמאלית.

10. נשברה ידו השמאלית ואסור לו להזיזה. הרב יחזקאל גרובנר, לחתנו הרב אברהם יצחק סורוצקין, בתשנ"ד. כנסת יחזקאל, ח"א, תשנ"ו, סי' ד, עמ' כח-לא.

ישנה הקשר של יו"ד אם יכול בקלות, ויניח על יד ימין.

11. האם יכולה אשתו של משותק לקשור לו את התפילין. הרב חיים ישעיה קניג, לרב אברהם משה קראוס. חקי חיים, ד, או"ח, סי' יב, עמ' כא-כב.

כבר התירו זאת הפוסקים כמובא בשו"ת מהרי"א אסד, או"ח, יט.

12. בתי תפילין של זקן שנמסרו לתיקון, ויתכן שאם בבדיקת הפרשיות יתברר שפסולות - לא יבין ויטען שכשרות. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' ז, עמ' ד.

הרב יפסוק לפי הנראה בעיניו אם נראות כשרות, או שמעולם לא היה להן חזקת כשרות, או אפשר שברבות השנים קפץ הדיו.

13. בהלכות חרש. הרב יחזקאל גרובנר. כנסת יחזקאל, ח"א, תשנ"ו, סי' לט-מב, עמ' קסג-קעז.

דיונים בחרש שלמד לדבר אם דינו כבן דעת. למסקנת ההלכה יכול להצטרף לחזרת הש"ץ וכל דבר שבקדושה. בתשובת הרב זלמן נחמיה גולדברג מסכים עמו שאפשר לקרות חרש כזה לתורה.

14. מי שנחת ונעשה אצלו מקום יציאת הרעי בבטן. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם. דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' נד, עמ' קד-קו.

מחמת כמה טעמים יש להקל לו לענין קריאת שמע ותפילה.

15. תפילות היושבת על המשבר. הרב אהרן יהודה גרוסמן. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, או"ח, סי' ד, עמ' ה.

מותר לה להתפלל אף שאין לה גוף וידיים נקיות.

16. זקנים שאיבדו את חוש ההרגשה מתי לצאת, והולכים בחיתולים כל היום. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' כז-כח, עמ' יג-יד.

זמן קצר אחרי שמחליפים להם את החיתולים יכולים לומר דברים שבקדושה, או אחר כך כשאין ריח רע. ריח צואה היוצא מפיו אסור. כשהוצרך לצאת באמצע תפילתו והמשיך, תפילתו תועבה גם אם אחר כך עבר הצורך.

17. חולה שמי רגלים מטפטפים ממנו דרך צינור (קטטר). הרב אהרן יהודה גרוסמן. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, או"ח, סי' טז, עמ' כג-כו.

כמעט כל הפוסקים סוברים שראוי לכל דבר שבקדושה אם אין ריח ואי אפשר לכסות, ואשר יצר יברך פעם אחת או שישמע מאחרים.

18. חולה ואינו יכול לקיים טבילת עזרא. רבי יקותיאל יהודה הלבשרטם, בתשכ"ח. דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' נו, עמ' קטז-קיח.

ישתדל לשפוך עליו ט' קבין מים או לרחוץ המקום, וכשאי אפשר - אל יתבטל מתורה ותפילה ובלבד שלא ילמד קבלה.

19. ברכה לפני טבילת עזרא. הרב יצחק יעקב וייס, בתשכ"ח. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' ז, עמ' ח.

מי שנהג שלא לומר דברים שבקדושה לפני הטבילה, ולחולשתו אינו יכול לטבול בחורף עד שיחממו את המים, יכול בינתים ללמוד תורה ולשתות תה או קפה בברכה. - בסי' כא עמ' כב כתב ששכיבה על צד שמאל בתחילת הלילה הוא ענין בריאות, ואם אינו יכול - אל יפסיד שנתו בגלל זה.

20. מצות קריאת שמע וכדומה במי שניטל ממנו כח הדיבור אחרי ניתוח. הרבנים שאול ברייש ומשה חיים שמרלר, בתשמ"ח. שאילת שאול, או"ח, סי' יא-יד, עמ' טז-יט.

מן הראוי שישמע מאחרים ששומע כעונה, או שינענע בשפתיו.

21. הבולע אותיות אם מוציא אחרים. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' ל, עמ' טו.

מוציא בדיעבד רק אם אין אחר שמדבר כהוגן לצאת ממנו.

22. תשלומין בחולה שנרדם כל זמן התפילה. הרב שרגא פייוויש שניבלג, לרב יצחק הרשקוביץ. שרגא המאיר, ח"ח, סי' סב, עמ' קה-קו.

חייב בתשלומין. - דיון בחולה לב שרוצה לשאת תרופותיו בשבת בכובע שעל ראשו.

23. כהן המשותק ברגליו, ואינו יכול לעלות לדוכן רק במנעלים. הרב שאול ברייש. שאילת שאול, או"ח, סי' יז,

עמ' כד-כה.

יש להקל ולהתיר בצירוף הטעם של דש בעירו.

24. נשיאת כפים בכהן חולה. הרב זלמן דרוק. משיב בהלכה, תשנ"ו, סי' ה, עמ' כ-כב.

המנין לא יתבטל אם יצא, אך יש לצדד שיוכל להשאר בבית הכנסת כשאינו יכול לשאת את כפיו. - בס"ו, עמ' כג-כה, דן בכהן חולה שאוכל ביום הכיפורים שיעורים, אם ישא כפיו.

25. הסומא וקריאת התורה בציבור. הרב רצון ערוסי. מבועי אפיקים, תשנ"ו, 312-304.

המהרי"ץ בתימן פלפל להתיר, אך בתשובה למעשה אסר.

26. עישון סיגריות בבתי כנסת ובתי מדרש. הרב משה דרעי. עדות משה, ב, תשנ"ו, סי' כא-כב, עמ' עה-פו.

אסור לעשן בגלל קלות ראש, ביטול תורה, חילול ה', ולא רק בגלל הנזק לבריאות. - בעמ' שמז-שמח דן אם ניתנה רשות לרופא לרפא גם במחלה שאדם הביא על עצמו.

27. נטילת ידים לסעודה במי שידיו מתנפחות מהמים. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתש"ל. דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' עט, עמ' קנח.

אם אינו יכול ליטול ידיו אפילו בפושרין, יש להקל שיטול עד סוף קשרי אצבעותיו.

28. ברכה על משקים כשיש לו כאבי גרון עזים כשבולע. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' רסה, עמ' קסא.

סוף סוף נהנה מהשתיה, ויברך אע"פ שבאה בכאבים.

29. ברכת הגומל לחולה שנתרפא. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתשמ"ב. דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' פו, עמ' קסז-קסח.

חולה צהבת ששכב ג' ימים בבית חולים ואח"כ חודש בביתו יברך ברכת הגומל, וזמנה כאשר התרפא לגמרי.

30. ברכת הגומל בחולה. הרב מוסה (משה) חדאד. ברכת משה, ח"א, או"ח, סי' יג, עמ' כב.

מחלוקת בראשונים אם מברך דוקא בחולה שיש בו סכנה, ובזה תלוי אם מברך גם כשהחלים ממחלת עינים.

31. ברכת הגומל בתורם אבר לאחר ונתרפא. הרב משה שטרן. תורת משה, ג, תשנ"ו, לט-מא.

לא רק המקבל אלא גם התורם יברך בשם ומלכות.

ב. שבת

32. הדלקת הנר דסומא. הרב אברהם משה גרוסמן. נר חנה בסוף ודרשת וחקרת, תשנ"ו, סי' יג, עמ' לה-לו.

בירור דין הדלקת הסומא בשבת ובחנוכה.

33. ברכת בשמים בהבדלה להוציא אחרים כשמצונן ואינו מריח. הרב שלום יצחק מזרחי. שו"ת דברי שלום, או"ח, ח"ג, סי' עב, עמ' רסג.

מי שמצונן ומסופק אם מריח, אל יברך בהבדלה על הבשמים גם כשהוא מוציא אחרים, אלא יברכו בעצמם.

34. ברכת הנר במוצאי שבת על נר שהודלק בשבת. הרב שלום יצחק מזרחי. דברי שלום, או"ח, ח"ג, סי' עו, עמ' רפט-רצד.

פרטי ההלכות אימתי מברכים על נר שהדליק גוי בשבת, אבל אם הדליקו ישראל לצורך חולה שיש בו סכנה מברכים עליו מפני שבהיתר הדליקו. - בסי' פ עמ' שה-שו פסק שסומא לא יברך על הנר בהבדלה, והשומע ממנו לא יצא.

35. כריכת סמרטוט וחוט או משיחה על גבי מכה בשבת. הרב אהרן ישעיה פיש. שו"ת פרח מטה אהרן, תשנ"ו, סי' לג-לד, עמ' סט-עא.

ביאור דברי השו"ע או"ח, סי' שא, סעיף כב.

36. כסא גלגלים בשבת. הרב שאול ברייש. שאילת שאול, או"ח, סי' מב, עמ' ס.

פרטי ההלכות מתי מותר להוליך בכסא גלגלים מי שאינו יכול ללכת.

37. הוצאת תרופות בשבת. הרב שאול ברייש, לרב אברהם מאיר איזראעל, בתשל"ז. שאילת שאול, או"ח, סי' מה, עמ' סג.

חולה לב יכול לקחת עמו את תרופותיו, וישאם כלאחר יד. - בסי' נ השיב בתשמ"ח, שתרופות מוכנות הן לרפואה בכל עת שיצטרך.

38. אם סומא מותר לצאת במקל בשבת. הרב משה פיינשטיין, לנכדו הרב מרדכי טנדלר, בתשד"ם. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, או"ח, סי' יט, עמ' מט-נא.

לדינא יש להחמיר, אך מכיון שכבר נתפשט להיתר ולא שייך למחות - מוטב שיהיו שוגגין.

39. הוצרך לקחת תרופה לפני עליתו במדרגות, אם ילך לבית הכנסת בשבת. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' נח, עמ' לג.
יקח התרופה הנחוצה ללבו, וילך לבית הכנסת. - בסי' עג עמ' מא ביאר מדוע תרופה אסורה ביום טוב.

40. לקיחת תרופה בשבת. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לרב עקיבא משה סופר. ציץ אליעזר, כא, סי' נז, עמ' צ.

מותר לקחת כדורים לפני עליתו במדרגות, כדי שיוכל להתפלל בציבור ולשמוע קריאת התורה.

41. נטילת כדורים בשבת. הרב חיים ישעיה קניג, לרב עקיבא משה סופר. חקי חיים, ד, או"ח, סי' פט, עמ' קיט.

מי שאינו יכול לעלות במדרגות בלי נטילת כדור נחשב חולה, ומותר לו גם בלי שינוי. - בסי' קי עמ' קמח-קמט מישב לנכדו קושיא על דעת רבי עקיבא איגר שסומא פטור רק ממצוות עשה.

42. נטילת תרופות בשבת או מאכל בריאים לרפואה. הרב שלום יצחק מזרחי. דברי שלום, או"ח, ח"ג, סי' קכא, עמ' תסט-תעד.

חולה או המצטער הרבה יכול לקחת תרופות וכדורים. בכאב קל שלא נחלש כל גופו לא יטול תרופות, אבל יכול לאכול מאכל בריאים לרפואה. בריא לא יאכל מאכל שאינו של בריאים כשמתכוין לחיזוק גופו שלא יחלה.

43. אכילת מאכל בריאים לרפואה בשבת. ר' יוסף זילבר. אור ישראל (מאנסי), ב, תשנ"ו, קח-קיד.

אע"פ שהקילו בחולה האוכל תרופות לרעבוננו, יש להחמיר באוכלין שאין שום אדם בריא אוכלם.

44. נטילת ויטמינים בשבת לבריא. הרב חיים ישעיה קניג, לר' ישראל צבי ויינברגר. חקי חיים, ד, או"ח, סי' פח, עמ' קיז-קיא.

יש כמה טעמים להיתר, ויטול דרך שינוי כגון במים משום היכרא.

45. חולה שאינו יכול ללכת בלי מקל. הרב שרגא פיינויש שניבלג, לרב חנינא וקסלבוים. שרגא המאיר, ח"ח, סי' יז, עמ' כט-ל.

יכול ללכת בשבת במקלו לבית הכנסת רק אם גם בביתו אינו יכול ללכת בלי המקל. - בסי' פח ס"ק ד פסק שהמקל אינו מוקצה לאחר.

46. יציאה בשבת עם בתי עינים. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתש"ל. דברי יציב, או"ח, סי' קמו, עמ' רצג-רצה.

מי שיש לו כאב עינים וציוהו הרופא ללכת במשקפים, יש להתיר לו לצאת בהם.

47. החזרת זכויות המשקפים שיצאו ממקומם. הרב אהרן ישעיה פיש. פרח מטה אהרן, תשנ"ו, סי' לז, עמ' עו-פב.

פרטי ההלכות מתי מותר לבעל המשקפים או לאומן להחזיר את הזכויות למקומן בלי הברגה.

48. מכשירי שמיעה בשבת. יעקב פויסט. המעין, לו, תשנ"ו, ד, 49-51. הצעה עם תרשים להתקנת מכשיר שלא יהיה איסור בהפעלתו.

49. שימוש במכשיר אדים בשבת. הרב יוסף שלמה בייפוס. עטרת שלמה, א, תשנ"ו, עג-עז.

יש להתיר השימוש בשני סוגי המכשירים, וכן הורה הרב שלמה זלמן אוירבך.

50. שימוש במיתקן דיבור חשמלי. הרב לוי יצחק הלפרין. עטרת שלמה, א, תשנ"ו, לד-נא.

פרטי ההלכות של שימוש במכשיר דיבור חשמלי, לאנשים שמערכת הדיבור הגרונית שלהם נפגעה.

51. דוד לחימום מים בבית החולים. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם. דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' קנד, עמ' שיג-שטו.

מחמת כמה טעמים אין מקום להחמיר שלא להשתמש בו בשבת.

52. רחיצת הגוף במים חמים שהוחמו מבעוד יום. הרב שלום יצחק מזרחי. דברי שלום, או"ח, ח"ג, סי' קכב, עמ' תעד.

למצטער מותר, ובלבד שלא ישהה רגליו במים חמים מכיון שניכר שעושה לרפואה. לחולה מותר הכל, שלא גזרו בו על רחיצה. - בס"י קכז עמ' תצ-תצד מתיר לחולה שאין בו סכנה, לומר לגוי שיתלוש לו בפיו או ברגלו הדס או תפוח.

53. רפואה בשבת לסובל מאסטמה. הרב משה פיינשטיין, לרב דניאל יהודה נוישטט, בתשמ"א. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, יו"ד, סי' יג, עמ' קעב-קעה.

יש לו ללכת לבית כנסת לשמוע קריאת התורה, ואף אם כתוצאה מכך יזדקק לתרופות.

54. המחובר לאינפוזיה, וכשמרים או מניח ידו יוצא דם. הרב אהרן יהודה גרוסמן, לאביו. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, או"ח, סי' מח, עמ' פא-פב.

יש כאן תרי דרבנן: מלאכה שאינה צריכה לגופה וכלאחר יד, ולכן אין צריך להיזהר בזה לכתחילה, ובדיעבד אינו צריך תשובה.

55. אשה המצטערת מחלבה. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתשכ"ח. דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' קסה, עמ' שלב.

איסור להוציא החלב לכלי נקי אפילו אם שופכתו אחרי כן. יכולה לקלח בשינוי, פחות פחות מגרוגרת, לכלי נקוב או מלוכלך.

56. הוצאת תולעים ממעי תינוק בשבת. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתשמ"א. דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' קסו, עמ' שלד-שלה.

יש להקל להוציאם דרך פי הטבעת אע"פ שבחוץ מתים אחרי כמה רגעים.

57. דחיקת כרסו של תינוק בשבת כדי להוציא הרעי. הרב משה דויטש. מבית לוי, ח, תשנ"ו, פט-צא.

בירור מדוע במחלוקת שבגמרא פסק הרמב"ם לאסור.

58. השימוש בבקבוק גומי עם מים חמים בשבת. הרב אליהו הלוי. אור תורה, שלט, תשנ"ו, תקעא-תקעב.

מותר למלא בקבוק גומי במים חמים, ולהניחו על מקום כואב בגופו.

59. לשים קרח על כויה בשבת. הרב יחזקאל גרובנר, לרב יהושע פירר. כנסת יחזקאל, ח"א, תשנ"ו, סי' כד, עמ' קיח-קכא.

אין הקרח מרפא רק משקיט הכאב ומונע התפשטות הדלקת, לכן אין בזה משום שחיקת סממנים.

60. הצלת נפשות. פסקי הלכה ובירורים בעניני הצלה ופקוח נפש, ופעילות "הצלה" בשבת. הרב שמואל אליעזר שטרן. בני ברק, ארגון מתנדבי הצלה, הוצאת פישר, תשנ"ו, י, קכא עמ', הסכמות.

61. הלכות פיקוח נפש. הרב מרדכי הלפרין. המעין, לו, תשנ"ו, ד, 17-26.

ניתוח דוגמאות מפסקים שהורה הרב שלמה זלמן אוירבך לכותב.

62. הצלת נפשות במקום סכנה. הלל רפאל ברנר ואלון שני. מכרמי שומרון, 27, תשנ"ו, 103-112.

דיונים כיצד לנהוג בחמישה מצבים של סכנה.

63. האם יש הבדל בין הצלת יחיד להצלת כלל ישראל. פרופ' נחום רקובר. תחומין, טז, תשנ"ו, 211-232.

דיון פילוסופי משפטי אם הצלת כלל ישראל מחייבת פיקוח נפש.

64. פיקוח נפש בשבת. הרב מאיר כהן. שמעתין, 126, תשנ"ו, 56-73.

סקירת המקורות הדנים בנושא.

65. פיקוח נפש דוחה שבת. הרב אברהם יצחק כלאב. ישועות עוזו, תשנ"ו, 82-93.

כולל דיון בפיקוח נפש של עובר ומת, וחילול שבת להצלת מחויב מיתה.

66. פיקוח נפש כשנגרם מחמת פשיעתו. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתשכ"ד. דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' קסז-קסט, עמ' שלה-שלה.

הצדקת דברי מהרש"ק בחכמת שלמה, או"ח, שכט, א. - בסי' קע עמ' שלח-שמ פסק בתשמ"ב, שאין צורך לעשות השתדלות מערב שבת שהחולה או היולדת יהיו קרוב על יד בית החולים, ואפילו בא"י שיהודים עושים מלאכות דאורייתא.

67. גדרי חולה במקצת. הרב מיכאל חזקיה. אור תורה, שמב, תשנ"ו, תשסז-תשפ.

בירור גדריהם של החולים למיניהם.

68. יולדת בשבת. הרב ד"ר מרדכי הלפרין. אוריתא, יח, תשנ"ו, קסט-קעד.

בירור גדרי פיקוח נפש ביולדת לשיטת הרמב"ם.

69. שהית אשה ליד בית החולים כשזמן לידתה קרב. הרב שאול ישראלי. במראה הבזק, ח"ב, עמ' 43.

אינה צריכה להיות בעיר השניה שאין בה יהודים. תכין מראש את כל הצריך לה.

70. אם יכולה יולדת להודיע בשבת על ידי ערלית לאמה שילדה. הרב שרגא פייוויש שניבלג, לר' שלום פסח גרינברג. שרגא המאיר, ח"ח, סי' כה, עמ' מד-מה.

יכולה לבקשה שתודיע מכיון שיכולה ללכת ברגל, ומה שמצלצלת בטלפון בסימן מוסכם הוא בשביל עצמה. אם תבקש הראשונה מערלית שניה בודאי מותר.

71. נסיעת רופא לתורנות מחוץ לתחום. שאלת שלמה קסירר, ותשובות הרב מרדכי הלפרין והרב יהושע נויבירט. אסיא, נו, תשנ"ו, 118-120, נט-ס, תשנ"ז, 201.

דעת הרב ישראל זאב גוסטמאן ודעת הרב שלמה זלמן אוירבך אינה כדעת הרב יהושע י' נויבירט.

72. שבת ונבילה לענין חולה מסוכן. הרב יהודה זרחיה סגל. ספר הזכרון לרב שמואל ברוך ורנר, תשנ"ו, תקעב-תקפא.

דיון אם האיסור הותר או נדחה בחולה שיש בו סכנה.

73. התנדבות להצלה בחיי שעה. נחום רקובר. בדד, 3, תשנ"ו, 11-17.

דיון אם מי שיש לו חיי שעה יכול להתנדב להצלת חיי אחרים.

74. פסקים בענין הפעלת רכב הצלה (אמבולנס) בשבת. הרב שלמה זלמן אוירבך, לרבנים שלום יוסף גלבר ויצחק מרדכי רובין, בתשנ"ב. מוריה, רמא-רמב, תשנ"ו, עו-פ.

תשובות לשאלות שהתעוררו בהפעלת רכב הצלה בהר נוף.

75. הצלת נפשות בשבת על ידי נכרי. הרב משה פיינשטיין, לנכדו הרב מרדכי טנדלר, בתשמ"ב. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, או"ח, סי' כח, עמ' פט-צא.

חברי הצלה ינהגו הרכב בעצמם, ולא יצלצלו לנכרי לבוא לנהוג.

76. המלויים את החולה שיש בו סכנה לבית החולים בשבת. הרב שרגא פייוויש שניבלג, לר' דוד צבי נוימן. שרגא המאיר, ח"ח, סי' צד, עמ' קנ-קנג.

די שיסע אתו אחד אם האחרים אינם נחוצים, ואל יטלטלו עמם מזון או סידורים. ישתדלו שהטלטול ייעשה על ידי נכרי. - בסי' קג, סק"ב, עמ' קסו, הורה בענין תפירות אם הן חציצה לטבילה.

77. האם שהיה ליד חולה מאושפז דוחה שבת. הרב מרדכי הלפרין. אסיא, נו, תשנ"ו, 9-5. הרב יואל קטן. נז-נח, תשנ"ז, 206.

נכללו תשובות הרב זלמן נחמיה גולדברג והרב שמואל ווזנר, ונדונה השאלה באלו נסיבות נסיעתו לחולה תעזור ותקטין את הסכנה. - הרב משה אריה פריינד השיב שגם לגבי מצות ביקור חולים, איסור טומאת כהנים נדחה מפני ספק פיקוח נפש.

78. תשלום עבור נסיעה בשבת באמבולנס עם חולה שיש בו סכנה. הרב אהרן יהודה גרוסמן, לרב שמאי רובין. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, או"ח, סי' מג, עמ' עב-עג.

דיון בדברי שו"ת משנה הלכות, ח"ז, סי' נח, אם להניח לנהג לעבור על איסור תורה ברישום השם והכתובת, או מוטב שיעבור על איסור מוקצה ויקח עמו כסף לשלם.

79. רופא מחלל שבת. הרב פנחס אשר זליג גולדברגר. שו"ת מנחת אשר, ח"ה, תשנ"ג, סי' טז, עמ' נא-נב.

יכול לפנות אליו הגם שיכתוב התרופה בשבת, ויבוא אליו גם בחול כדי שהתשלום יהיה בהבלעה.

80. שכר שבת לרופא בהבלעה גם על קבלת סמי רפואה. הרב פנחס אשר זליג גולדברגר, לבנו הרב יונתן בנימין ולרב משה וייס, בתש"ם-תשנ"ג. מנחת אשר, ח"ו, תשנ"ו, סי' ח-ט, עמ' קיב-קטו.

חולק על הרב יוסף גרינולד מפאפא וסובר שאין זו הבלעה, מכיון ששכר הביקור והתשלום עבור התרופות הם שני ענינים.

81. חזרת רופא בשבת לביתו אחרי שהובהל לבית חולים לחולה שיש בו סכנה. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לפרופ' משה גמרי. ציץ אליעזר, כא, סי' נט, עמ' צב-צד.

אין הלכה כרבי משה פיינשטיין שהתיר לחזור (אגרות משה, או"ח, ח"ד, סי' פ), ועדיף שישאר לגור בעיר העתיקה ולא יעבור לאפרת.

82. רופא שיש לו משמרת בבית חולים בשבת בבוקר, אם צריך לשהות שם מערב שבת או במקום קרוב. הרב זלמן דרוק. משיב בהלכה, תשנ"ו, סי' כד, עמ' קטז-קיט.

עדיף שישאר בבית החולים, מאשר שגוי יסיעו בבוקר.

83. רפואת עכו"ם בשבת. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, לרב תשל"ב. דברי יציב, או"ח, ח"א, סי' קסג-קסד, עמ' של-שלב.

הריפוי הוא מלאכה שאינה צריכה לגופה, ובלבד שלא יטול שכר.

84. חילול שבת להצלת גוי חולה שיש בו סכנה. הרב שרגא פייוויש שניבלג, לבנו הרב אליעזר ליבר. שרגא

המאיר, ח"ח, סי' פא, עמ' קלב-קלג.

כששכנו הגוי חולה ויכול להשתמט באמתלאות שלא תהא איבה וסכנה, אינו צריך לעבור אפילו על איסור דרבנן בשבילו.

85. עבודת רופא יהודי בשבת בבית חולים שרוב המטופלים בו גויים. הרב שאול ישראלי. שו"ת במראה הבזק, ח"ב, עמ' 42.

הוראות כיצד ינהג בריפוי גוי וקבלת שכר.

86. חיבור חלקי המזרק לצורך זריקה לחולה בשבת. הרב אשר עידן. עטרת שלמה, א, תשנ"ו, ריג-רכ.

אין איסור לחבר מזרק לצורך חולה שאין בו סכנה.

87. התעמלות בשבת. ארלה הלפרין. גולות, ג, תשנ"ה, 82-87.

סיכום דעות הפוסקים, ותשובה שענה לו בעל פה הרב שלמה זלמן אוירבך.

88. עבירות על איסורי שבת ועוד בגלל רפואה סגולית, ושלא תטרף דעתו של החולה. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לד"ר אברהם סופר אברהם. ציץ אליעזר, כא, סי' יב, עמ' כט-ל.

הבהרות וישובים בפסקי הרמב"ם והשו"ע, וציונים למקומות בספריו בהם דן בנושא זה. - בסי' ל עמ' נז כתב ביאור במסכת גיטין דף ע"א. - בסי' מז עמ' עו-עז ביאר דברי הרמב"ם בענין התעמלות.

89. עשית רפואה שאינה ידועה בשבת. ר' גדליה עזריאל גלב. אור ישראל (מאנסי), ב, תשנ"ו, קב-קז.

פרטי ההלכות מתי מותר לחלל שבת רק בתרופה ידועה.

90. רופא וטרינר שנתבקש על ידי צורר ישראל לבדוק בשבת את כלביו. הרב נחום וייזנפלד. יד יוסף, ח"א ויוסף יהושע, סי' לה, עמ' קלג-קלז (וכן בחזון נחום, לה).

לא הסכים לרב יוסף יהושע אפילו שהתיר לרופא חרדי לבדוק את כלביו של הצורר גבלס בשבת, למשמש בהם, ולהכתיב למזכירתו את התרופות.

ג. מועדים

91. ברכה נוספת כשהסיח דעתו באמצע בדיקת החמץ. הרב חיים אוברלנדר. אור ישראל (מאנסי), ג, תשנ"ו, תז-עו.

נסע עם אשתו היולדת לבית חולים באמצע הבדיקה, אינו צריך בשובו לחזור ולברך.

92. מדריך תרופות לפסח תשנ"ו, עם הלכות קצרות מהרב שמאי קהת גרוס. נתיבות הכשרות, 10,

תשנ"ו, 1-43.

רשימות בסדר א"ב לועזי. תחילה אלו שאין בהם חשש חמץ כלל, ואח"כ אלו שיש להתייעץ עם מורה הוראה לפני לקיחתן.

93. השימוש בתרופות בפסח. הרב שילה רפאל. משכן שילה, תשנ"ו, רו-ריא.

מותר לחולה שאין בו סכנה להשתמש בתרופות בפסח, מכיון שרובן עשויות מעמילן קטניות ולא מחמץ, וגם לולי זה כשאינן ראויות לאכילה מותרות.

94. תרופות בפסח. הרב יוסף צבי אדלר. המודיע, י"ד ניסן תשנ"ו, לב-לג.

סקירת הבעיות ההלכתיות ודרכי השימוש.

95. תרופות הומיאופתיות בפסח. הרב יחזקאל גרובנר, לרב חיים רוזנברג. כנסת יחזקאל, ח"א, תשנ"ו, סי' לד, עמ' קנא-קנד.

יש לברר הפרטים אצל הרופאים במקומו הסוברים שאלו תרופות בדוקות.

96. חמץ נוקשה לחולה שאין בו סכנה. הרב זלמן דרוק. משיב בהלכה, סי' כ, עמ' צד-צז.

מותר לבעל בית מרקחת לקנות בפסח תרופות מחמץ נוקשה שמא יזדקק להם, והורה הרב יוסף שלום אלישיב שימכור את מקומם לגוי, וכשיצטרך יקחם משם.

97. רפואה בחמץ בפסח. הרב שמואל אליעזר שטרן. אור ישראל (מאנסי), ג, תשנ"ו, נט-סו.

בחמץ גמור ישתדל למצוא תרופה אחרת, ובחמץ נוקשה שרובו נפסל מאכילת כלב יש להקל.

98. הלכות פסח לחולה. קיצור דינים לחולים ומוגבלים: חמץ, מצות, ליל הסדר, תרופות ומוצריהן. ליקט וערך יעקב טננבוים. ירושלים, מכון אסיא, תשנ"ו, מו עמ', עם הסכמות, ציונים ומקורות, הגיגים והגינות.

99. תינוק שאינו יכול לניוק מאמו, אם אפשר לתת לו חלב של נשים מלפני פסח כשאכלו חמץ. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' פ, עמ' מה.

אין כל חשש להאכיל תינוק בחלב זה, ואפילו אם אינו חולה. - בסי' קכה עמ' עה-עז פסק שיכול תינוק לניוק ללא חשש משדי אמו, גם כאשר יש שם פצעים עם דם. יכול לניוק גם כשהתחדש חלבה אחרי הפסקה ארוכה.

100. קטניות לחולה שאין בו סכנה. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתשל"ב. דברי יציב, או"ח, ח"ב, סי' קצה, עמ' שצה-שצו.

מותר לאוכלם בפסח, וכל שכן כשמבושלים בחלב.

101. בהלכות מצה. הרב יצחק יעקב וייס, בתשכ"ג. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' מב-מג, עמ' מז-מט.
- הקפיד תמיד לאכול מצות יד ובזקנותו אינו יכול, עדיף לשרות לפני הסעודה משיאכל מצות מכונה. - חולה שאסור לו לאכול מצות מחיטים אפילו פעם בשנה, יכולים לאפות לו בזהירות השיעור הדרוש לו משעורים.
102. הקדמת הקידוש לזקנים בליל הסדר לפני צאת הכוכבים. הרב שאול ישראלי. במראה הבזק, ח"ב, עמ' 55-56.
- רק בדיעבד יוצאים בקידוש שנעשה לפני צאת הכוכבים.
103. חולה שאין בו סכנה, ומזיקים לו המצה, המרור, וד' הכוסות. הרב אברהם עטיה. קובץ אורייתא, תשנ"ו, לח-מג.
- דיון בדברי פוסקי זמננו העוסקים בשאלה זו.
104. הוצאת חלב במשאבה (פאמפ) ביום טוב לתינוק שאינו יכול לינוק כדבעי. הרב יצחק שלום ירוחם פרידמן. פינת יקרת, א, תשנ"ו, נב-נה.
- האיסור ביום טוב מדרבנן, וכיון שדין התינוק כחולה שאין בו סכנה, מותר אם אי אפשר בקלות על ידי נכרי.
105. עישון סיגריות ביום טוב. הרב משה פיינשטיין, לרב חנוך הנך קרלנשטיין, בתשמ"ה. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, או"ח, סי' לד, עמ' קיא.
- ראוי לבעל נפש להחמיר, אבל לדינא קשה לאסור, אף כי רבים אינם מעשנים מחמת שמחזיקים זאת לסכנה.
106. עישון סיגריות ביום טוב. הרב עמיהוד יצחק מאיר לוי. אורייתא, ח, תשנ"ו, קסא-קעא.
- סקירת תולדות הנושא בהלכה, וחשש האיסור בימינו משהוברר שזה מזיק לבריאות.
107. מתי חל איסור על יצרני ומוכרי סיגריות. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לפרופ' ירמיה ברנובר. ציץ אליעזר, כא, סי' יד, עמ' לא-לב.
- פרטי ההלכות מתי הם עוברים על לפני עיור, או משום מסייע עוברי עבירה.
108. לקיחת תרופות בתענית ציבור. הרב אהרן יהודה גרוסמן. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, או"ח, סי' סד, עמ' קו.
- יכול לקחת אקמול ואנטיביוטיקה כשאי אפשר בפתילה. - בסי' עו עמ' קכב השיב למי שלא צם בתענית אסתר מחמת מחלה ונטל אנטיביוטיקה, שאינו צריך לפרוע תעניתו.
109. מעוברות ומיניקות בג' תעניות. רבי יקותיאל יהודה הלבברשטם, בתשל"ו. דברי יציב, או"ח, ח"ב, סי' רלא, עמ' תעד-תעו.

בריאה לגמרי תתענה, אם קשה לה קצת תתענה עד חצות, והמצטערת אל תתענה.

110. מעוברת חולנית ויולדת בתענית תשעה באב. רבי יקותיאל יהודה הלבפשטם, בתשל"ד-תשמ"ב. דברי יציב, או"ח, ח"ב, סי' רלב-רלג, עמ' תעו-תפ.

המעוברת אל תתענה, אבל היולדת לידה רגילה והיא תוך ל' ולאחר ז', תתענה אם אינה מרגישה חולשה יתירה. - בסי' רלו עמ' תפב-תפד הקל בתשכ"ח להאכיל בתשעת הימים בשר לתינוק שאינו יודע להתאבל.

111. הבדלה ואמירת נחם בחולה שצריך לאכול בתשעה באב. רבי יקותיאל יהודה הלבפשטם, בתשכ"ט-תשל"א. דברי יציב, או"ח, ח"ב, סי' רמב, רמד, עמ' תצג-תצה, תצז-תצח.

יבדיל קודם אכילתו, ויאמר נחם בברכת המזון.

112. הבדלה בתשעה באב שחל ביום ראשון, לחולה או מעוברת. הרב שאול ברייש ובנו הרב אהרן, בתשמ"ח. שאילת שאול, או"ח, סי' פג-פד, עמ' קכא-קכה.

המנהג שאין החולה מבדיל.

113. שמיעת קול שופר על ידי מכשיר שמיעה. הרב יחזקאל גרובנר. כנסת יחזקאל, ח"א, תשנ"ו, סי' לח, עמ' קס-קסב.

מי שאינו שומע כלל ועליו לראות עקימת שפתי המדבר, אינו יוצא המצוה בשמיעת השופר.

114. גדרי אנדרוגינוס בשופר. הרב יהודה זרחיה סגל. הליכות, 3, תשנ"ו, 27-29.

דיון שנאמר בפני הרב משה אביגדור עמיאל, ונשא חן בעיניו.

115. אשה שהוכר עוברה משעברו שלושה חודשים, וראתה דם אחרי תשמיש. הרב אליעזר יהודה ולדינברג. ציץ אליעזר, כא, סי' כד, עמ' מז.

בנסיבות השאלה הם אנוסים ופטורים, ואינם צריכים להתענות ארבעים יום לתשובה.

116. תרופות לחולים ביום כיפור. רבי יקותיאל יהודה הלבפשטם, בתשכ"ח-תש"ם. דברי יציב, או"ח, ח"ב, סי' רס-רסג, עמ' תקבב-תקנא.

חולה שאין בו סכנה יכול לבלוע קפסולות (כמוסות) שבהם תמציות אוכל. - דיונים אם בין אכילה לאכילה צריך להפסיק כשיעור כדי אכילת פרס.

117. אכילת יום הכיפורים לחולה שיש בו סכנה. הרב טוביה גולדשטיין. ישורון, א, תשנ"ו, רסח-ער.

כשאכל ונתישבה דעתו ימשיך בתענית אם יכול.

118. שתית נשים מיניקות ביום הכיפורים. הרב יואל קטן. אסיא, נו, תשנ"ו, 124-125.

מכיון שנמסרו על כך פסקים שונים מרבנים, יש לגבש דעה רפואית מוסמכת שתונח על שולחנם להכרעה.

119. אכילה פחות מכשיעור לחולה ביום כיפור. הרב מרדכי שרגא הייזלר. עטרת שלמה, א, תשנ"ו, קו-קיד.

דעת הפוסקים דלא כהגר"ח מבריסק, ויש לתת לחולה פחות מכשיעור.

120. נאמנות רופאים. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתשל"ב. דברי יציב, או"ח, ח"ב, סי' רסד, עמ' תקנא-תקנה.

כשרופא לא דתי אמר לאשה שאינה מרגישה צורך לאכול - שלא תתענה בגלל חוסר הדם שלה, ישאלו שני רופאים שיגידו אם יש במצבה סכנה, ואם יספיק פחות מכשיעור.

121. סיוע לאשתו החולנית להתלבש ביום כיפור. הרב שרגא פייוויש שניבלג. שרגא המאיר, ח"ח, סי' צ, אות ד, עמ' קמה.

אל יסייע לה ובפרט בגדיה התחתונים או גרבים, וישכור ליום זה אשה אחרת שתסייענה.

122. הלכות חנוכה הנוגעות לחולים. הרב יצחק זילברשטיין. בית אהרן וישראל, סב, תשנ"ו, סו-עב.

תשובות לי"א שאלות על חולים ומאושפזים בחנוכה.

123. לא הדליק נר חנוכה בערב שבת, וצריך להדליק בליל שבת לחולה שיש בו סכנה. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' קיג, עמ' סו.

אינו יוצא המצוה בנר זה ולא יברך עליו, כמו שפסק בשו"ת מהר"ש ענגיל, ח"ב, סי' ג, ס"ק י.

124. מעוברת ומיניקה בתענית אסתר. רבי יקותיאל יהודה הלברשטם, בתשל"א-תשל"ב. דברי יציב, או"ח, ח"ב, סי' רצא-רצב, עמ' תקצד-תקצו.

מחמת כמה טעמים יש להקל בתענית זו שלא יתענו.

ד. איסור וטהרה

125. ניתוחים בפרות חולבות. הרב מרדכי אונגר, הרב שמואל וזנר. זרע יעקב, ה, תשנ"ו, קנב-קנו, פקסימילים. ניתוחי פרות. א. אפרתי. תהודת כשרות, 8-9, תשנ"ו, 36-38.

דרכי הפיקוח והביצוע, עם תצלומים.

126. חולה שניזון דרך זונדה (צינור). הרב שרגא פייוויש שניבלג, לרב יצחק דוד הורביץ. שרגא המאיר, ח"ח, סי' מב, עמ' עא-עג.

יכול לאכול דרכו מאכלי בשר וחלב חמים שנטחנו במערבל, אבל לפסח יחליפו בצינור חדש. - כשרואים שהחולה אינו מגיב יניחו לו תפילין מכל מקום, אבל לפסוק ראשון של קריאת שמע יחכו עד שיתעוררו חושיו.

127. שמן דגים לקפסולות רפואיות. הרבנים ישראל מאיר לוינגר, עמרם אדרעי, מרדכי אליהו, בתשמ"ט. שו"ת עמא דבר, ח"א, תשנ"ו, סי' טז, עמ' קט-קיב.

מחמת כמה טעמים יש לסמוך על נאמנות מומחה גוי, שהשמן אכן נעשה מקרבי דגים טהורים ולא הוחלף.

128. כשרות כמוסות בריאות שעטיפתן מג'לטין. הרב עמרם אדרעי. עמא דבר, ח"א, תשנ"ו, סי' ל, עמ' קנח.

אין לאשר להביא לארץ כמוסות הנעשות באיסור, מכיון שאין זו רפואה אלא מאכל לבריאים. כך הורה הרב מרדכי אליהו.

129. כדורים שיש חשש כי הם משוחים בשמן איסור. הרב חיים ישעיה קניג. חקי חיים, ד, יו"ד, סי' ד, עמ' רז.

מותר לנוטלם כי אין בהם שיעור איסור, אוכלם שלא כדרך הנאתן, וספיקות נוספים.

130. אכילת מאכלות אסורות לחולה שאין בו סכנה. הרב יצחק יעקב וייס, בתש"ך. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' סז, עמ' עג.

נפגע בתאונת דרכים ויש סכנה לרגלו, אפשר להעבירו לבית חולים ליד פריס שמתמחה בזה, אע"פ שיצטרך לאכול שם מאכלות אסורות, וישתדלו להאכילו הקל הקל.

131. חולה ספרדית שאין בה סכנה, ושכר הבעל פיליפינית לעבודות הבית. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לרב חיים בנימין גולדברג. ציץ אליעזר, כא, סי' סא, עמ' צה-צו.

מחמת כמה טעמים אין באוכל שמבשלת משום בישולי עכו"ם.

132. תרופה לחולה שאין בו סכנה כשמעורב בה סתם יינם. הרב מוסה (משה) חדאד. ברכת משה, ח"א, יו"ד, סי' ל, עמ' קלד.

אין להתיר לו איסור דרבנן, וכל שכן סתם יינם.

133. תרגילי יוגה. הרב שאול ישראלי. במראה הבזק, ח"ב, עמ' 78.

מותרים, ואין בהם משום ובחוקותיהם לא תלכו.

134. צביעת שערותיו שיהיו שחורות. הרב שרגא פייוויש שניבלג, לרבי שמחה רובין. שרגא המאיר, ח"ח, סי' קח, עמ' קעג.

בן ששים שהלבינו שערותיו אסור לו לצובעם שיהיו שחורות, גם אם אומר שאין ברצונו להתדמות לנשים אלא מפני שמרגיש כך יותר בריא.

135. האם יש בהסרת שומא משום לא ילבש. הרב שאול ברייש, בתשמ"ז. שאילת שאול, יו"ד, סי' כז, עמ' קפז-

קפט.

מנהג העולם להסירו, ואין בזה משום תיקוני נשים.

136. רפואה סגולית הנקראת גיסן בליי (התכת עופרת). הרב אהרן יהודה גרוסמן. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, יו"ד, סי' כב, עמ' קנה.

מותר ומצוה לקיים הנהוג גם בירושלים לסלק פחדי ילדים, על ידי התכת עופרת לתוך סיר מים שעל ראש הילד.

137. איסור עשית איפור קבוע מתחת לשכבות העור. הרב ברוך שרגא. אור תורה, שמב, תשנ"ו, תשנט-תשסו. הרב חיים אמסלם, הרב דוד אביטן. שמג, תתפא-תתפח.

יש לאסור זאת משום כתובת קעקע, אבל אין להוציא התשלום מהקוסמטיקאית שעשתה בשוגג.

138. אם איפור תת עורי הוא כתובת קעקע. הרב שרגא פיוויש שניבלג, לרב רפאל אייפרס ולרב דוד רוזנברג. שרגא המאיר, ח"ח, סי' מד-מה, עמ' עד-עח; אוריתא, יח, תשנ"ו, קעה-קעז.

במקרים מסוימים יש להתיר זריקות קוסמטיות הנהוגות בכירורגיה פלסטית, ונועדו להסתיר במשך כשנתיים את צלקת הפגיעה.

139. כתובת קעקע. הרב דוד רוזנברג. כרם שלמה, קפא, תשנ"ו, לז-מ.

דיון בדברי הרב שרגא פייביש שנבלג מלונדון שצייד להקל להסירה על ידי מחט מתחת לעור.

140. בעל תשובה שיש על בשרו כתובת קעקע. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' קנד, עמ' צה.

הרב שלמה זלמן אוירבך פסק לפני פטירתו שלא מצא בפוסקים שעובר בכל רגע, ועל כן אין חיוב להסירו רק אם אפשר.

141. בהלכות נדה. הרב משה פיינשטיין, לרב שמעון איידר, בתשמ"א. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, יו"ד, סי' יז, עמ' קפה-רא.

בין הפסקים: יא. אשה שיש לה מכה המוציאה דם; טז. מצאה דם על מכשיר למניעת הריון; יז. אם לסמוך על רופא האומר שהדם הוא מחמת מכה; כה. חרש וחרשת שמלמדים אותם בזמננו להבין כפקחים.

142. עד מתי קיימת גזירת דם בתולים. שאלת הרב יואל קטן, ותשובת הרב יעקב אריאל. אסיא, נו, תשנ"ו, 43-48. הרב שלמה לוי. נז-נח, תשנ"ז, 214-216.

לא ברור שאם לא ראתה דם בביאה שניה פקעה ממנה גזירת בתולים, ואם תראה בביאה שלישית ידון כפצע אע"פ שלדעת הרופאה זה מפני שעדיין יש שיריים מהבתולים.

143. תשובה למי שאשתו פירסה נדה בשעת תשמיש בליל ל"א לראיתה. הרב יצחק יעקב וויס, בתשל"ב-תשל"ד. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' עז-עח, עמ' עט-פ.

כשהבעל חולני יפדה את התעניות בממון. יתענו לפחות פעם אחת ב' וה', וביתר - תענית שעות.

144. טהרת אשה לבעלה. הרב יצחק יעקב וייס, בתשכ"א-תשל"ח. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' פ-פד, עמ' פ-פב.

הוציאו הרופאים את הרחם - לא תטמא עוד, ורק בפעם הראשונה אחרי הניתוח צריכה ז' נקיים וטבילה. - פעמים יש להקל אחרי בדיקת רופא בכלי. - כשאי אפשר להוציא את הטבעת שבעומק רק על ידי רופא, אפשר להקל לגבי הפסק טהרה, בדיקה, וחציצה בטבילה.

145. חשש טומאה בפתיחת הקבר של זקנה ומסולקת דמים. הרב שמואל אליעזר שטרן, לרב שריה דבליצקי. אוריתא, יח, תשנ"ו, קפט-קצה.

מעיקר הדין יש להחמיר דוקא כשיש שיעור פתיחת הקבר דהיינו יותר מאצבע.

146. הזרעה מלאכותית מהבעל לאשה שקשה לה להיטהר. הרב יצחק יעקב וייס, בתשכ"א. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' קלז, עמ' קכז.

סירב להתיר לזוג חשוך בנים, וחיפש עבורם עצות אחרות. - בסי' קלח התיר בתשל"ג להפיל בחודש הרביעי, כשהרופא אמר שהשלמת ההריון תסכן את עינה השניה שטרם הסתמאה. - בסי' קלט עמ' קכח דן בתשל"ב, אם מותר ליטול רחם האשה כשאינה יכולה ליטהר לבעלה ויש לכך סיבות רפואיות.

147. מצאה כתמים, ואחרי כמה ימים נמצא בבדיקה שיש לה מכה באותו מקום. הרב שאול ברייש. שאילת שאול, יו"ד, סי' מ, עמ' רו-רז.

אפשר לתלות במכה רק אם היא כזו שעכשיו בודאי מוציאה דם.

148. אשה שהיה לה פצע באותו מקום, ומרחה שם יוד כחול. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' קסד, עמ' ק.

בדיקתה מועילה רק בימים שאין הבדיקה מעכבת, או כשהצבע נמצא בצד העד. - בסי' קס, סק"ב, עמ' צח, הורה לאשה בחודש השמיני שראתה דם אחרי תשיש, לשמוע לרופאים שציוו לה לא לשמש עוד עד הלידה.

149. טהרת אשה שנותחה סמוך לאותו מקום וצריכה זהירות שלא להינתח שנית. הרב שאול ברייש. שאילת שאול, יו"ד, סי' מא, עמ' רז-רח.

כשעשתה הפסק טהרה ובדיקה אחת ביום השביעי יש מחלוקת באחרונים, וכריע החכם לפי ענין השאלה. - בסי' מג עמ' רי דן בדם טוהר של יולדת. - בסי' מד עמ' ריא-ריג דן במכת בתולים שיוצא ממנה דם שלא בשעת ביאה.

150. אשה שוסתה קרה ולכן אין לה בנים. הרב יצחק יעקב וייס, לרב יוסף יהושע אפפל, בתשכ"א. יד יוסף, עמ' תעד.

הרואה וסת כל כ"ג יום ואמרו לה הרופאים שעליה לשמש ביום ט' לראיתה, קשה להתיר לה להפסיק בטהרה אחרי ב' ימים, אלא אם כן תדלג על טבילה אחת שלא תטהר עצמה לבעלה פעם אחת.
151. הסעת אשתו נדה בכסא גלגלים. הרב אהרן יהודה גרוסמן. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, יו"ד, סי' כה, עמ' קס.

יכול להסיעה כשאי אפשר בענין אחר.

152. טבילת חולה קצרת נשימה. הרב יחזקאל גרובנר, לרב שלמה וואהרמן. כנסת יחזקאל, ח"א, תשנ"ו, סי' נב, עמ' רכג-רכו.

בירורים אם תוכל להדיח שפתייה במים, ולהחזיק בפיה צינור גומי היוצא לאויר מעל למים.

153. ברכת הטבילה כשטובלת מחמת חומרה או ספק. הרב שאול ישראלי. במראה הבזק, ח"ב, עמ' 84.

כשהרופא אינו יודע אם הדם שיצא בבדיקתו מהרחם או ממכה, תטבול בלי ברכה.

154. חציצה באשה שעשו לה ניתוח קשה בראשה. הרב שאול ברייש, לרב חי"ל דייטש, בתשל"ח. שאילת שאול, יו"ד, סי' מו, עמ' ריד-רטז.

חיפוש פתרון שתוכל לטבול עם כיסוי בגד רטוב.

155. חציצות בשינים. הרב אהרן יהודה גרוסמן. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, סי' כז, עמ' קסג-קסד.

הלכות סתימה, מבנה, חוט דנטלי ועוד.

156. עין מלאכותית לגבי חציצה. הרב שלמה זילברשטיין. פעמי יעקב, לד, תשנ"ו, עב-עה.

הצדקת דעת הכוכב מיעקב, סי' קלא, שיש לעין דין בלוע ואינה חוצצת, מהשגת הר צבי, יו"ד, ח"א, סי' קסא.

157. טבילה באשה שרגליה מתנפחות, וכרך לה הרופא רצועות ללכת בהם תמיד. הרב יוסף יהושע אפפל, הרב יוסף שלום אלישיב, בתשל"ט. יד יוסף, ח"א ויוסף יהושע, סי' לב-לג, עמ' קט-קיד.

הראשון נוטה להקל, ולא הסכים עמו השני.

158. הקמת בית לבנות בעלות מום ליד מקוה. הרב משה פיינשטיין, בתש"ם. אגרות משה, ח"ה, תשנ"ו, יו"ד, סי' יח, עמ' רא.

אין בזה שום פקפוק, וחלילה להקל בכבודן של בנות ישראל יתומות. - בסי' כד עמ' ריב, השיב לנתח חולה מסוכן גם נגד רצונו.

159. נשים אלרגיות במקוה ששפכו בו הרבה כלור למניעת הידבקות. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' קע, עמ' קג.

יש להקל להן לשטוף עצמן במקלחת אחרי הטבילה, במיוחד אם לא כל הגוף בבת אחת.

ה. כיבוד אב, מילה

160. נודר בעת צרה. הרב יהודה יואל דייטש מגניטש, לרב חנוך זונדל איינהורן מוילחוביץ. כרם שלמה, קפג, תשנ"ו, טו-כג.

קיבל עליו להתענות בה"ב אם יבריא אחיו המסוכן ורואה שהדבר קשה לו, אפשר להתיר לו את הנדר, ודלא כשו"ת תשורת שי, קלד.

161. אם מותר לבן לעשות זריקה לאביו. הרב יחזקאל גרובנר, לרב אלקנה זוברמן, בתשט"ז. כנסת יחזקאל, ח"א, תשנ"ו, סי' נח, עמ' רנג-רסא.

אין מועילה רשות ההורים לסלק איסור חבלה, אבל אם קשה למצוא אחר - מותר לבן להזריק.

162. בחורים המבקשים לעזוב את הישיבה כדי ללמוד במכללה כהכנה ללימודי רפואה. הרב משה פיינשטיין, לרב יוסף טנדלר ולבחור יצחק אריה ליב ברנדריס, בתשמ"ב. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, יו"ד, סי' לו, עמ' רכא-רלד.

רפואה אינה תכונת נפש שטבע האדם נוטה אליה, אלא זו פרנסה מכובדת. אל לבחור להפסיק את לימודיו בישיבה לשם כך, ואין ללמוד מרבתינו הראשונים שהיו רופאים.

163. היחס התורני לקשיי למידה. ד"ר אבינועם שופר. תחומין, טז, תשנ"ו, 203-208.

דרכי הטיפול בילדים הסובלים מהפרעות קשב ולמידה.

164. החילוק בין שוטה הפטור ממצוות ופתי החייב במצוות, וחייב חינוך ילדים פתאים. הרב משה פיינשטיין, בתשמ"א. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, יו"ד, סי' כט, עמ' רטו-רטז.

יש לחנכם לפי השגתם, ומצוה ליסד עבורם בית ספר עם מלמדים מתאימים.

165. ירוק לענין מילה. הרב שאול ברייש. שאילת שאול, יו"ד, סי' נה, עמ' רכו-רכח.

בירור הצבע ירוק או צהוב, ואם ממתנים שבעה ימים.

166. מילה בזמן תוספת שבת. הרב שלמה מיכאל אנגלרד. מוריה, רמא-רמב, תשנ"ו, קו-קטז.

תינוק שחלה בערב שבת ביום השמיני ללידתו, ולפני השקיעה נבדק ונמצא בריא אלא שהמוהל כבר קיבל שבת, אסור לו למולו, וכן הסכים הרב חיים ברים.

167. קביעת ניתוח קיסרי לצום גדליה. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' קפב, עמ' קי.

הצריכה ניתוח בכל לידה, יכולה לקבוע לעשותו בצום גדליה אע"פ שיום השמיני יוצא ביום כיפור. בדיקת אולטרה סאונד תבחין אולי זו בכלל נקבה, וגם אם זה זכר - אולי יהיו סיבות נוספות שלא למול בזמנו. - בסי' קפג עמ' קיא מפקפק בדברי הר צבי, יו"ד, סי' רכ, שגר החש בלבו יכול להכניס עצמו לספק סכנה לימול כדי להיות יהודי.

168. מילת תינוק שנולד עם היפוספדיאס. הרב שאול ישראלי. במראה הבזק, ח"ב, עמ' 93-94. אלו הוראות יתן האב לרופא הנכרי המנתח, כדי שיוכל לקיים מצות מילה ולברך. - בעמ' 96 השיב בענין מילה על

ידי רופא נכרי או יהודי שאינו שומר תורה, כשאין מוהל מוסמך.

169. ברית מילה לתינוק שעבר דלקות בעינים. ברכת הגומל למבוגר שעבר דלקות או ניתוח בעינים. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לד"ר בן ציון סילברסטון. ציץ אליעזר, כא, סי' סד, עמ' קא-קג.

פרטי ההלכות באיזו דלקת מותר למול מיד כשמבריא מבלי להמתין ז' ימים, ומתי יברך המבוגר הגומל כשמתרפא אע"פ שממשיך לקבל טיפול מקומי אנטיביוטי.

170. דחית מילה מפני ניתוח שלא לצורך רפואי. הרב חיים ישעיה קניג, לרב יעקב שוחט. חקי חיים, ד, יו"ד, סי' לב-לג, עמ' רמג-רמה.

יש למחות באלו הגורמים לתינוק צער מיותר. יש להזהר מאד בקיום מצות הפריעה.

171. תינוק שנולד אנדרוגינוס ספק זכר ספק נקבה. הרב שאול ברייש ובנו הרב אהרן, בתשמ"ה. שאילת שאול, אה"ע, סי' ט-י, עמ' שב-שח.

כשיש לו כלי הולדה בפנים כנקבה ובחוץ נראה כזכר באבר זכרות, אל יתן לרופאים לנתח האבר אלא יקיים המילה כדן. יש בו חששות של סירוס, משכב זכר והיתר נישואין.

172. הרדמת התינוק בשעת המילה. הרב משה פיינשטיין, לרב שבתי פרנקל, באלול תשד"מ. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, יו"ד, סי' מ, עמ' רנז.

אין מרדמים כי אין זה בריא, ולא בגלל חששות לקיום המצוה או סודותיה. - בסי' מה עמ' רסו, השיב שאבל יסע עם אשתו היולדת לבית החולים.

173. מילה בקרני לייזר. הרב משה חיים לאו. עטרת שלמה, א, תשנ"ו, קפג-קצו.

כשאין אפשרות אחרת יש למול בלייזר בלי ברכה, ולזה הסכים הרב שמואל ווזנר.

174. ברית מילה באמצעות לייזר. יוסף ולפיש. אסיא, נו, תשנ"ו, 19-10. ד"ר סודי נמיר. נז-נח, תשנ"ז, 208-207, נט-ס, 200-199.

מותר למול בלייזר, ובלבד שתצא טיפת דם בזמן החיתוך.

175. פדיון הבן לבכור שנולד בלידת מלקחים. הרב פנחס זביחי. עטרת שלמה, א, תשנ"ו, קלח-קס.

חייב בפדיון גמור ובברכה.

176. זמן פדיון הבן לתינוק ששהה באינקובטור. שאלת הרב גדליה אוברלנדר, ותשובת הרב שמואל ווזנר. אור ישראל (מאנסי), א, תשנ"ו, מב-מד.

יש להמתין שלושים יום משעה שיצא מהאינקובטור.

177. הבא להתגייר והזהירוהו הרופאים שבגלל מחלת לבו אסור לו למול. הרב שלמה שניידר. אהל משה

(ברוקלין), ח, תשנ"ו, א-ג.

מביא מספרי שו"ת רבים שאין זו גרות בטבילה בלבד בלי מילה.

178. גרות חרש או שוטה על דעת בית דין. הרב שלום מזרחי. דברי משפט, ב, תשנ"ו, קסה-קעב.

אין להטביל חרש או שוטה על דעת בית דין, ואין לקנות חרש להטבילו לשם עבדות, להנהיגו במצוות כעבד, ואח"כ להטבילו ולשחררו.

ו. רופאים וחולים, השתלות

179. אנציקלופדיה הלכתית רפואית. ליקט ערך והעיר פרופ' אברהם שטיינברג. כרך ה: סכון עצמי-קטן. ירושלים, מכון שלזינגר, תשנ"ו, כ, 712 עמ'. בסוף קונטרסי השלמות והוספות לחלקים הקודמים.

180. הכינוס הבינלאומי השני לרפואה, אתיקה והלכה. אסופת מאמרים בנושאי הכינוס: הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, אם פונדקאית, רפואה משלימה (אלטרנטיבית), רשלנות רפואית, משאבים מוגבלים, ניסויים רפואיים, הנוטה למות. עורכים: ד"ר מרדכי הלפרין וירוחם פרינר (פיירברגר). ירושלים, מכון שלזינגר, תמוז תשנ"ו, 736 עמ'.

181. רפואה שלמה. עצות והדרכות בעניני רפואת הנפש ורפואת הגוף. מלוקט ממכתבי האדמו"ר מליובאוויטש. (רחובות), אור יעקב - אור זרוע, תשנ"ב, 217 עמ', הקדמת הרב אליעזר מזרחי שהיה סגן שר הבריאות.

182. הספרות ההלכתית-רפואית. הרב יואל קטן. שנה בשנה, תשנ"ו, 541-544.

תיאור המצב כיום תוך סקירת הסדרות נשמת אברהם, אנצ. הלכתית-רפואית, אסיא ותחומין.

183. רפואה שלימה. רפואות טבעיות ורפואות עתיקות, צמחי מרפא למניעה ולריפוי, הדרכות ועצות לרפואה מונעת, הדרכה וסדר לאכילה נאותה ובריאה, עצות לחיים תקינים ובריאים, מניעת מיחושים סבל ומכאוב על ידי הרגלים נכונים. חלק א-ב. יצחק פחה. ירושלים תשנ"ו, 316, 20; 307-707, 6 עמ'. סדר הפרקים לפי א"ב שמות האיברים והמחלות.

184. אני מאמין. קמיעות, סגולות, מנהגים. שאול מייזליש. תל אביב, ידיעות אחרונות, 240 עמ'. במבוא: אין ספר זה בא להחליף כל ספר רפואה... יש בו תיאור מעשי ושמיש של עצות שנצברו במשך השנים על ידי גדולי רוח רפואה.

185. ספר רפואות לפי היהדות. (בסדר אלפביתי). איסוף חומר: בשמת אדמון. תל אביב, אסטרוולוג, 1996, 128 עמ'. (אוצר המיסטיקה של היהדות, סדרה א).

186. מפתח מוער למאמרי רפואה והלכה שנדפסו בספרי השו"ת ובכתבי עת תורניים בשנת תש"ן. הרב מאיר וונדר. אסיא, נו, תשנ"ו, 65-115.

יג פרקים, 85 מקורות, 315 ערכים.

187. אחריות רופא לנזקי טיפולו. הרב דוד לאו. תחומין, טז, תשנ"ו, 187-197.

סקירת דעות הפוסקים בסוגים השונים של הרופאים והטעויות.

188. העדפת רופא מומחה אף שהוא כופר. הרב משה פיינשטיין, לרב יוסף שווינדר, בתשל"ז. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, יו"ד, סי' ה, עמ' קסו.

יש להעדיף רופא מומחה אף שכופר ואינו שומר תורה כל עוד אינו מסית ומדיח, על פני שומר תורה שאינו מומחה כל כך.

189. כפית טיפול רפואי על חולה. הרב שילה רפאל. משכן שילה, תשנ"ו, ריב-רכא.

מחמת שלוש סיבות אין לכפות על החולה טיפול בניגוד לרצונו.

190. ניתוח תינוק מסוכן כשסיכויי ההצלחה שמונים אחוז, כאשר יש דרך אחרת של טיפול ממושך בחיי יסורים וחשש למחלות זיהומיות. הרב יצחק יעקב וייס, בתשמ"ג. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, קיג-קיז.

בית הדין הכריע להניח הדבר לוועד הרופאים המומחים לזה.

191. סודיות הרפואה. הרב שילה רפאל. משכן שילה, תשנ"ו, רל-רלד.

איסור הולך רכיל מגלה סוד אינו רק לזרים, אלא אף לחולה עצמו.

192. מי שמחזיקים אותו לחכם, ובשביל זה מבקשים אותו שיתפלל עבורם. הרב משה פיינשטיין, בתשמ"א. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, יו"ד, סי' נא, עמ' רעו-רעח.

חייב כל אדם שמבקשים ממנו להתפלל על חולה, ואל למי שנתבקש - לדחותם ולשלחם לאחרים. - בסי' נב ביאר לרב יצחק זונדל הטעם שמותר לרופא ליטול יותר משכר בטלה.

193. צדיק שבאים אליו חולים נכרים. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' רנא, עמ' קנב.

יכול להתפלל עליהם, כמו שפסק בשו"ת בית שערים, יו"ד, ח"א, סי' רכט.

194. קורס הכנה ללידה. ד"ר נעם זהר. תחומין, טז, תשנ"ו, 198-202.

העורכים מסתייגים מדעת הכותב שרצוי כי הבעל יהיה נוכח בשעת הלידה, ועידודו הפיסי הוא צורך פיקוח נפש.

195. הפגות בהלכה. הרב נריה גוטל. אסיא, נו, תשנ"ו, 49-64.

ההשלכות ההלכתיות מהגדרת הוולדות.

196. מצות ביקור חולים. הרב יצחק זילברשטיין, לד"ר פנחס נמט. קול התורה, מ, תשנ"ו, עב-פא.

יסודות המצוה ופרטי הלכותיה.

197. תפילה על חולה המתייסר שימות. הרב אברהם דורי. שו"ת אדרת תפארת, ח"ב, תשנ"ו, סי' מז, עמ' קצג-קצה.

מחזק דבריו בח"א סי' ל שמוטר, ועדיף להתפלל שהקב"ה יעזור שיהיה טוב. - בסי' לו עמ' קנ-קנה דן בספק פיקוח נפש אם אומרים בו יהרג ואל יעבור או ספק נפשות להקל.

198. תפילה על חולה. הרב חיים דוד הלוי. בנתיבי חסד ואמת, תשנ"ו, 7-12.

קרוביו של חולה שנתיאשו ממנו הרופאים יכולים להפסיק להתפלל עליו, וזרים יכולים אז להתפלל שיגאל מהיסורים.

199. טריפה באדם. ד"ר יעקב רבינזון. אסיא, נו, תשנ"ו, 30-34.

יש כיום מצבים ומחלות חסרות מרפא העושות את האדם טריפה.

200. רפואה ומוסר יהודי. יוסי שיין. פירות אילן, ו, תשנ"ו, 211-218.

סקירת הבעיות בהמתת חסד, ניתוחי מתים והשתלות.

201. חיובה של אחות להתריע על קירוב מותו של גוסס. ד"ר ירוחם לויט, הרב יצחק זילברשטיין. אסיא, נו, תשנ"ו, 20-29. הרב איתמר מחפוד. נט-ס, תשנ"ז, 204-208.

דיון בפסק הרב שאינה חייבת להתריע על מעשים פסולים ולסכן את פרנסתה.

202. קביעת עת המות. הרב משה פיינשטיין, לד"ר ש"ש באנדי, בתשמ"ה. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, יו"ד, סי' נד, עמ' רעט-רפ.

תשובה על קביעת הערכאות להכיר במוות מוחי, וכיצד ינהג רופא יהודי שבית החולים יצווהו להפסיק לטפל במי שמן הדין עדיין נחשב חי. - בסי' נה דן בהוראת רופא בעת מחלת החולירע לקבור נפטרת בשבת, ואנשי החברה קדישא סירבו. - בסי' נט עמ' רצ השיב לרב משה שרר, שאסור לנתח מת לצורך רפואה אף לפי צוואתו.

203. עמדת הרב משה פיינשטיין בענין מוות מוחי. הרב משה דוד טנדלר. המעין, לו, תשנ"ו, ב, 59-60.

הוא לא חזר בו מפסקו שבמוות מוחי נחשב כמת אע"פ שהלב פועם, ומותר להוציא ממנו איברים להשתלה.

204. קביעת מוות מוחי. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לד"ר צבי שולמן. ציץ אליעזר, כא, סי' כח, עמ' נה.

אינו חוזר מקביעתו שלא לסמוך על מוות מוחי, ואין להשתיל לב וכבד.

205. קביעת זמן המוות והשתלות איברים. הרב גרשון הומינר. עטרת שלמה, תשנ"ו, צג-קה.

- יש לפקפק בקביעת המות לפי פעולת מוחו של החולה, וממילא אין להתיר הוצאת איברים מגופו.
206. תרומת איברים. הרב שלמה אבינר. עטורי כהנים, 138, תשנ"ו, 1-3.
- לא רק שמותר, אלא זו מצוה גדולה.
207. התרמת כליה. הרב עובדיה יוסף. זכור לאברהם, תשנ"ו, שלא-שלב.
- ראוי להסכים שתינטל ממנו כשימות כליה להשתלה, אבל קרוביו אינם רשאים להתיר שיקחו מהנפטר.
208. הרכבת עין ממת לעיור. תשובת הרב יחיאל יעקב ווינברג, לרב יוסף יהושע אפפל, בתשט"ז. שרידים, טו, תשנ"ו, ד-ה.
- אפשר להסתמך על הסוברים שהמתיר לא הפסיד.
209. הסרת קוצב לב מגוף חולה שמת. הרב משה פיינשטיין, לרב ניסן וולפין, בתשל"ח. אגרות משה, ח"ח, תשנ"ו, יו"ד, סי' נג, עמ' רעט.
- התנו שיוכלו להוציא הקוצב אחרי מיתתו, מותר להחזירו אפילו יש ניוול קצת. - חולה שהוצרך לצאת בשבת עם כרטיס זיהוי, יעשה ממנו תכשיט.
210. נולד בלא שתי אצבעות ביד, ויכולים הרופאים ליטול מהרגל להשתלה ביד. הרב אליעזר יהודה ולדינברג. ציץ אליעזר, כא, סי' לא, עמ' נז.
- מותר לבצע זאת ללא חשש חובל בגופו. אין בזה חשש טומאה לכהן משום אבר מן החי, מאחר שהאצבעות התאחו מחדש.
211. ניתוחים פלסטיים לשיפור הצורה. הרב חיים אייזנשטיין. עטרת שלמה, א, תשנ"ו, נז-עב.
- מן הדין מותר לנתח לצורך, אך ממידת חסידות יש להחמיר.
212. ניתוח פלסטי לקביעת מינו של הנולד. הרב יוסף שלום אלישיב. דברי משפט, א, תשנ"ו, עט-פ.
- הנולד ללא איברי זכר או נקבה, אל לרופאים לסדר נרתיק בניתוח פלסטי להכשירו לביאה, כי מידי ספק זכר לא יצא.
213. טלטול וטיפול בגוסס. הרב יצחק זילברשטיין. קול התורה, לט, תשנ"ו, סט-עה.
- מותר להעביר חולה למיטה יותר נוחה לטיפול, ולעשות כל מה שהרופא חושב שיוכל להסיר ממנו מצב גוסס.
214. הזזת הגוסס אבר של עצמו. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' רטו, עמ' קלג.

מותר לו להזיז, וכן עשה בעל אבני נזר לפני פטירתו.

215. ההולך לבית חולים שיש בו מת. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' לז, עמ' יח.

אם לא היה בחדר המת אינו צריך ליטול ידיו.

216. כניסת כהן למרפאת רופא בה יש גלוסקמא (ארון מתים) ישן ריק. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' רה, עמ' קכו-קכז.

מחמת כמה סיבות מותר לו להכנס בלי חשש.

217. קבורה לאשה מעוברת. הרב אהרן יהודה גרוסמן, הרב יוסף יצחק לרנר. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, יו"ד, סי' מז-מח, עמ' קפח-קצב.

הטעם למנהג המוזר להמתין ג' ימים עד שתוציא המעוברת את ולדה, מובא באבני נזר, יו"ד, סי' תעב.

218. ניתוח מתי נכרים. הרב יהודה דוד בלייך. אור המזרח, קסב-קסג, תשנ"ו, 128-147.

דיון בחידושו של מהר"ם שפירא (אור המאיר, עד), שאיסור ניוול המת נוהג אף במתי עכו"ם.

219. מחקר בגופות נפטרים. הרב יחזקאל גרובנר, לרב חיים משה ברגשטיין, בתשנ"א. כנסת יחזקאל, ח"א, תשנ"ו, סי' סג, עמ' רפא-רפה.

מותר לקבל משרה ממשלתית של מחקר בגופות נפטרים לברר תגובת העצמות לתאונות במטוסים כדי לדעת לתכנן כסאות מפלט, ואין צריך לברר אם יש בין העצמות כאלו של יהודים.

220. הרכבת עין ממת לעיוור. הרבנים יוסף יהושע אפפל, יחיאל יעקב ויינברג, יצחק יעקב וייס, אברהם רפפורט, בתשט"ז. יד יוסף, ח"א ויוסף יהושע, סי' ב-ה, עמ' ה-יא.

דיון אם במת ישראל יש משום ניוול המת, ואם הצלת עין נחשבת כפיקוח נפש. כמה רבנים התירו את ההשתלה.

ז. נשים

221. התירו לבעל נשתתית חרם דרבנו גרשום, והחלימה לפני שנשא אשה שניה. הרב יצחק אייזיק הרצוג. פסקים וכתבים, ו, אה"ע, סי' ו, עמ' יח-יט.

כמה ספיקות בדבר, ומסתבר להקל אם החרם הותר על ידי מאה רבנים. - בסי' ז עמ' כ-כא דן בענין נאמנות הרופאים.

222. היתר נישואין למי שאשתו אינה שלימה בשכלה. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתשי"ב. פסקים וכתבים, ו, אה"ע,

סי' יא-יב, עמ' לב-לה.

צריך להיות מתון בהוצאת היתר עד עבור כמה שנים ושמיעת חוות דעת הרופאים.

223. היתר מאה רבנים. הרב יצחק יעקב וייס. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' קלג, עמ' קכה.

נשתטת ואושפזה מבלי שנתרפאה, וביתה הנהיגה בתכלית המיאוס עד שהבעל נחלה מזה, אפשר להתיר לו על ידי מאה רבנים לישא אחרת.

224. היתר מאה רבנים באשה שנשתטת ואושפזה לכמה חודשים בבית חולים. הרב ישכר שלמה טייכטל, לרב"צ מו"ץ בישיבא, ולרב שמעון פוזן אב"ד עדנבורג, בתר"ץ-תרח"ץ. שו"ת משנה שכיר, תשנ"ו, אה"ע, סי' ז-ט, עמ' יב-יז.

יש להמתין שנה וחצי-שנתיים לראות אם שבה לבריאותה לגמרי, ואין הבעל נאמן לומר שכבר בעבר היתה חולה בזה כאשר קרובה מכחישים אותו. כשרופא ראשי קבע שהאשה משוגעת מסוכנת וצריכה להיות תחת שמירה מעולה, אפשר לסדר לבעל היתר מאה רבנים אחרי שיבטיחו את התחייבותיו הכספיות. - בסי' כא עמ' כט-לא מכתבו למהר"ם שפירא, הערות על מה שכתב בספרו אור המאיר סי' ח בענין גט לנשתטת. - בחלק חו"מ סי' כט עמ' קיב דן בתרפ"ז, בענין הכנסת עצמו בספק סכנה כדי להציל את חבירו מודאי סכנה.

225. פצוע דכה. הרב יצחק אייזיק הרצוג. פסקים וכתבים, ו, אה"ע, סי' כא, עמ' עט-פט.

הערות על הקונטרס שבסוף ח"א של אוצר הפוסקים, לברור הגירסה הנכונה בסמ"ג, לא תעשה קכ.

226. עניני פצוע דכה. הרב יצחק יעקב וייס, בתשכ"ז. לקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' קלד-קלו, עמ' קכו-קכז.

לא רק תחיבת מחט לכיס הביצה מותרת, אלא גם חיתוך ונטילת מעט מחוטי הזרע. - אין חשש פצוע דכה כשביציו אינם שוים מלידה. - כהן פצוע דכה יכול לשאת גיורת גרושה.

227. קדושת כהונה בפצוע דכה. הרב דב רוזנטל. דברי משפט, א, תשנ"ו, מח-נ.

דיני פצוע דכה בעניני מצוות הכהונה.

228. שימוש במוך במקום סכנה לבריאות האשה. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בת"ש. פסקים וכתבים, ז, תשנ"ו, סי' סב, עמ' שסז-שפ.

חולה באיבריה הפנימיים והרופא אסר לה להתעבר במשך שנתיים, יש להקל לבעל לשמש בפקק על פי הרחם.

229. בדיקת דם לקביעת אבהות. הרב יצחק אייזיק הרצוג, לרב יעקב עדס, בתשי"א. פסקים וכתבים, ו, אה"ע, סי' יט-כ, עמ' עד-עח.

אפשר להיעזר בבדיקה לברור האמת, ואע"פ שחביריו בבית הדין מהססים.

230. הכרת כהונה על פי בדיקת רקמות. הרבנים אברהם דב לוין, שמואל ביבס, ברוך שרגא. פסקי דין מבית הדין, ד, תשנ"ו, שיט-שכ.

אין להעלות לכהונה על פי בדיקה שאינה יכולה לקבוע בודאות של מאה אחוז.

231. בדיקת זרע הבעל כדי לברר אם הוא ראוי להוליד. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לד"ר ג. וינטראוב. ציץ אליעזר, כא, סי' לו, עמ' סב-סג.

מותר לבעל לשלוח זרעו לבדיקה, כדי שאולי יתרפא ויוכל לקיים המצוה.

232. חשש קטלנית. הרב יצחק יעקב וייס, לרב מאיר ברנסדורפר, בתשל"ג. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' קמג, עמ' קלב.

אשה ששני בעליה נפטרו ממחלות לב יכולה להינשא לשלישי.

233. היתר שתוקית שהוכרה על ידי אמה והאב מכחיש את אבהותו. הרבנים אברהם דב לוין, שמואל ביבס, ברוך שרגא. פסקי דין מבית הדין, ד, תשנ"ו, שלג-שלו.

בהכרעת הרב יצחק קוליץ מותרת הבת להינשא לכהן, ואין מקבלים את דברי האם האחרונים הסותרים, מכיון שחלתה בנפשה והיא בהשפעת כדורי הרגעה.

234. הכשר שתוקית שנולדה ביפו. הרבנים אברהם דב לוין, ברוך שרגא, יהודה דרעי. פסקי דין מבית הדין, ד, תשנ"ו, של-שלב.

בהכרעת הרב יצחק קוליץ הותר לבת שאומצה ללא הסכמת אמה כי לא היתה שפויה, להינשא לבר מכהן.

235. מי שכלי ההולדה שלו פגומים וזרעו שותת. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לד"ר יעקב מועלם. ציץ אליעזר, כא, סי' לה, עמ' סה.

אינו כרות שפכה, ומותר לבוא בקהל.

236. הסרת חלק מהרחם. הרב לוי רבינוביץ. דברי משפט, א, תשנ"ו, מה-מז.

הרב שלמה זלמן אוירבך פסק שסירוס דרבנן ובמקום חולי מותר, ואין צריך לחפש רופא גוי דוקא.

237. סירוס אדם. הרב שאול דוד בוצ'קו. קול מהיכל, ג, תשנ"ו, 63-67.

ביאור דעת הפוסקים בנידון. יתכן שגוי שעשה יהודי פצוע דכה כמו בשואה, יהיה מותר לבוא בקהל.

238. סירוס אשה במקום חשש לחולי תורשתי. הרב מרדכי גרוס. דברי משפט, א, תשנ"ו, מג-מד.

גדולי הפוסקים בזמננו נחלקו אם אפשר להתיר.

239. ניתוח אשכים בתינוק. הרב שאול ישראלי. במראה הבזק,
ח"ב, 129-135.

צדדי היתר לנתח ללא חשש סירוס ופצוע דכה. - תשובות נוספות בנושאים: זריקה המכילה עצמות חזיר; קדימה בחולים שיש בהם סכנה; תפילה לרפואה ליד מיטת החולה; תפילה בלילה; טהרה לאדם שנפטר ממחלה מסוכנת ומדבקת.

240. היתר עגונה. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתשט"ו. פסקים וכתבים, ו, אה"ע, סי' נג, עמ' שמז-שמח.

אופן ההסתמכות על רופא הגדוד שסיפר כי ירו בבעל ונהרג.

241. נגיעה באשה לצורך רפואה סגולית. הרב מרדכי גרוס. דברי משפט, א, תשנ"ו, פא-פג.

דיון במקומה של רפואה סגולית בהלכה.

242. הליכת בתולות לשיר במחלקה הסיעודית במושב זקנים כדי לשמחם. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' רנה, עמ' קנד.

אין להתיר להם לשיר בפיהם רק בכלי זמר.

243. נישואי בני דודים שני בשני. הרב אהרן יהודה גרוסמן. ודרשת וחקרת, תשנ"ו, אה"ע, סי' ה, עמ' רו.

מצד ההלכה ודאי מותר, ומצד הרפואה הרי אפשר היום לברר על ידי בדיקות דם.

244. נישואי חרש שלמד בבית ספר לחרשים. הרב פרץ טוביה דייטש. דברי משפט, א, תשנ"ו, קנח-קסב.

פרטי ההלכות של סדר נישואיו וכתובתו.

245. קידושי נערה שיש ספק בשנותיה. הרב יצחק אייזיק הרצוג, לרב יוסף שלום אלישיב, בתשי"א. פסקים וכתבים, ז, תשנ"ו, סי' עח-עט, עמ' תסט-תפג.

היתר עגונה לקטנה שנתקדשה בתימן, לפני עלייתה לארץ השתמד בעלה, בהגיעה מיחה אביה, ונחלקו הרופאים על פי שני סוגי בדיקות, אם כבר מלאו לה י"ב שנים או לא.

246. קידושי נערה שיש ספק בשנותיה. הרב יוסף שלום אלישיב, בתשי"א. פסקים וכתבים, ח, תשנ"ו, נספחות, סי' ה-ו, עמ' תתקנ-סא.

קטנה שקידשוה בתימן וטוען אביה שמיחה מותרת להינשא, וכן פסק הרב יצחק אייזיק הרצוג. מצורף מכתבו של ד"ר ישעיה וולפסברג.

247. אשת חרש שזינתה, ודין יכיר בחרש. הרב יהודה לנדאו. דברי משפט, א, תשנ"ו, קסג-קסח.

אין כל הוכחה שהאשה זינתה, והבת מותרת לבוא בקהל.

248. קידושי טעות במי שאין לו גבורת אנשים וניסת בלי גט, אם להתיר לילדיה לבוא בקהל. הרבנים יוסף יהושע אפפל, משה פיינשטיין, יצחק יעקב וייס, מאיר בלומנפלד, בתשל"א. יד יוסף, ח"א ויוסף יהושע, סי' יב-טו, עמ' כו-מג.

רוב הרבנים הסכימו שמתירים לבוא בקהל, אף כי צריכה גט כי אין מבטלים את נישואיה כמקח טעות.

249. חלות קידושין של חולה אלצהיימר. הרב אברהם דב לוין. דברי משפט, א, תשנ"ו, קנד-קנז.

אין לבית הדין עדות מספקת לבטל את הקידושין והנישואין.

250. תפיסת קידושין של חולת אלצהיימר. הרבנים אברהם דב לוין, שמואל ביבס, ברוך שרגא. פסקי דין מבית הדין, ד, תשנ"ו, שג-שו.

בית הדין פסק שלא הובאו בפניו הוכחות מספיקות כדי לבטל את הקידושין והנישואין של חולה אלצהיימר עם אשה שרשמה את רכושו על שמה ועזבתו.

251. סידור חופה וקידושין כשלאשה רחם סגור. הרב אפרים גרינבלט. דברי משפט, א, תשנ"ו, צו-צז.

יש לרב לסדר חופה וקידושין גם כאשר סגר הרופא את רחם האשה כדי שלא תתעבר.

252. כתיבת שם שנוסף מחמת חולי בכתובה. הרב דוד ברדא, הרב מאיר מאזוז. שו"ת רביד הזהב, ח"א, אה"ע, סי' ב, עמ' קעח-קפ.

אין צריך להוסיף שם שאינה נקראת בו, ולכל היותר ישימוהו בסוגריים.

253. חיובי הבעל ברפואת אשתו וגדרי מורד. הרב משה מרדכי ולר. דברי משפט, ב, תשנ"ו, מח-נג.

אשה שנפגעה בתאונת דרכים וקיבלה מהביטוח כסף לרפואתה, אין הבעל חייב לתת לה שנית.

254. נשתתית שעזבה בעלה למדינת הים, ואחיה הוציאו לרפואתה ולמזונותיה. הרב יוסף יהושע אפפל, הרב יצחק יעקב וייס. יד יוסף, ח"א ויוסף יהושע, סי' טז-יז, עמ' מג-נג.

אין האחים יכולים לתבוע מהבעל להחזיר להם את הוצאותיהם.

255. פרעון כתובה במגרש אשתו מזיווג שני, ובחיוב רפואתה. הרב דוד עובדיה. נתן דויד, תשנ"ו, סי' נט, עמ' צג.

אם יאמר הרופא שחוליה ארוך ואין לו קיצבה יכול לגרשה, ואין צורך לברר אם חלתה ברשותו או לפני כן. - בסי' סא עמ' צו-קג השיב לרב חיים סירירו בענין חיוב הבעל ברפואת אשתו שנשתתית.

256. רוצה האשה שיגרשנה בגלל מחלת הנפילה שלו, וטוען שהיה ידוע שחולה בזה וסברה וקיבלה. הרב דוד

עובדיה, בתש"ז. נתן דויד, תשנ"ו, סי' ע, עמ' קמד-קמו.

אם רצונה לבוא עמו לבית אביו להתפרנס שם שפיר דמי. אם עוזבת לבית אביה - אין לה מזונות, ואינה נחשבת מורדת. אם חפצה בגירושין - תעשה דרך בקשה עד שיתרצה.

257. נשא אשה שאינה יכולה ללדת. הרב יצחק אייזיק הרצוג. פסקים וכתבים, ז, תשנ"ו, סי' קד, עמ' תקסח-תקעג.

יש לברר האמת מפי גדולי הרופאים הגניקולוגיים, ובינתיים יקצבו לה מזונות.

258. ידע שהיא עקרה והתברר שרחמה אטום. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתש"ג. פסקים וכתבים, ח, תשנ"ו, סי' קצח, עמ' תתשכג-לד.

טענות הבעל נדחות מכיון שסבר וקיבל, והמתין שבע שנים.

259. הטוען שאשתו רואה דם מחמת תשמיש והיא מכחישתו. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתשי"א. פסקים וכתבים, ז, תשנ"ו, סי' קה, עמ' תקעד-תקעה.

אין טעם לגזור על הבעל לחכות ולנסות עוד, אין תקנה אלא בגט, ויש לדון בצד הכספי.

260. הטוען שאשתו מאוסה עליו מחמת שנאה ועצבנות. הרב יצחק אייזיק הרצוג, לרב אליהו מרדכי וליקובסקי, בתש"ו. פסקים וכתבים, ז, תשנ"ו, סי' קיא, עמ' תר-תרג.

מכיון שכבר ט"ז שנה אינם חיים יחד והבעל תובע גט, תחויב האשה לקבלו.

261. הטוען שאשתו מאוסה עליו מחמת ריח הפה. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתש"ב-תשט"ו. פסקים וכתבים, ז, תשנ"ו, סי' קיב-קיז, עמ' תרד-תריד.

לדעת הרופאים אין זו מחלה רצינית, ואין זה דומה לריח הפה שעליו כופין הבעל להוציא. נתגלתה לאחרונה תרופה צמחונית לריחות הרבה יותר קשים. ספק ריח אינו מספיק לכופ בגיטין. מצוה על הבעל לתת גט, ובינתיים ישלם מזונות.

262. הטוענת שאין לבעלה גבורת אנשים. הרב יצחק אייזיק הרצוג. פסקים וכתבים, ח, תשנ"ו, סי' קצו, עמ' תתשיג-טז.

מכיון שיכול להתקשות על ידי תרופות וזריקות, מה איכפת לה שמוציא הוצאות על כך, ואין כופין אותו לגרש. - בסי' קצט-רא, עמ' תתשלה-נג, דן בתשי"ב על מי שמתחמק מבדיקה אצל רופאים, עם הרב עובדיה הדאיה והרב שמואל ברוט.

263. בעל הטוען שאשתו אינה ראויה לילד. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתש"ח. פסקים וכתבים, ח, תשנ"ו, סי' רו, עמ' תתשסו-ז.

בית הדין לא שלח לבדיקה גם את הבעל, מכיון שקלושים סיכויי האשה ללדת ואין שלום ביניהם. - בסי' רז, עמ'

תתשסח-ע, פסק שאם אין לו גבורת אנשים-יש לה תוספת כתובה. - בסי' רח, עמ' תתשעא-ב, דן בתשי"ז בנאמנות אשה לטעון שאין לו גבורת אנשים. - בסי' רט, עמ' תתשעג-ה, הסכים בתשי"א לפסק הרב עובדיה הדאיה דלא כהרב שלום אזולאי, שאצל מי שהוא ודאי עקר אין צורך להמתין עשר שנים, ויכולים לכפותו לגט על ידי הטלת מזונות.

264. חיוב גט למי שאין לו גבורת אנשים. הרב שילה רפאל. משכן שילה, תשנ"ו, קצ-קצא.

פסק דין לחיוב הבעל במתן גט לאשתו.

265. חוסר כח גברא. הרב יצחק אייזיק הרצוג. פסקים וכתבים, ז, תשנ"ו, סי' קכא, עמ' תרמז-תרנד.

עניני כיעור כשהנטען גירשה מפני חוסר כח גברא וספק אם נתרפא. - דיונים אחרים בסי' קכה, עמ' תרסד-תרסח, בתשי"א, וסי' קלח, עמ' תשיז-תשכ, בתש"ה.

266. נאמנות רופא יחיד להעיד על איש ואשה אם יכולים להוליד - לענין כפית גירושין. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתשי"ג. פסקים וכתבים, ח, תשנ"ו, סי' רג-רד, עמ' תתשנו-סד.

על בית הדין לבקש חות דעת מרופא מומחה, ולא שכל צד יביא רופא משלו. - בסי' רה, עמ' תתשסה, פסק בענין אשה שהוחזקה להפיל, אבל אם תנוח בבית תוכל להתעבר בר קיימא.

267. גדרי גט מעושה. הרב זלמן נחמיה גולדברג. דברי משפט, ב, תשנ"ו, קי-קכא.

דיון אם תקפים גירושיו של חולה מסוכן שהיה זקוק לתרופה, ואמר לו אחד אם תגרש את אשתך אתן לך התרופה.

268. חיוב אשה לקבל גט. הרב שלמה דיכובסקי, הרב חיים גדליה צימבליסט. דברי משפט, ב, תשנ"ו, ע-פג.

אשה שאושפזה כמה פעמים בגלל מחלת נפש, ובעלה נשאה בטעות אע"פ שמבוגרת ממנו ט"ז שנה ולא תוכל להוליד, חייבת לקבל גט ממנו. לדעת הראשון אף מפסידה כתובתה, ולדעת השני לא, ולזה הסכים הרב ע. אזולאי. לבעל ניתן היתר נישואין אחרי שהאשה התעלמה מקבלת הגט.

269. חתן הרוצה לגרש אשה כבת שלושים שאינה שלימה בדעתה ואביה השיאה לו. הרב מוסה (משה) חדאד. ברכת משה, ח"א, אה"ע, סי' ט, עמ' קצה-רד.

יכול לשלחה מבלי לחוש לקידושיה וביאתה, גם אם מצבה השתפר מעט במשך זמן הנישואין.

270. טענת מקח טעות וחיוב גט באשה מונגלואידית (תסמונת דאון). הרב שמואל ברוך ורנר, הרב חיים גדליה צימבליסט. דברי משפט, א, תשנ"ו, קכב-קלא.

לדעת הראשון על האשה לקבל גט מבעלה, ואינו חייב במזונותיה. לדעת השני אין הנישואין מקח טעות וחייב בכתובתה, ורק אם תסרב לקבל גט יפטרו את הבעל ממזונות. לדעה זו הסכים בבית הדין הרב עמרם אזולאי.

271. הרוצה לגרש את אשתו מחמת מחלת נפש, וטוען שהיתה כבר לפני הנישואין. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתש"ז. פסקים וכתבים, ז, תשנ"ו, סי' קכח, עמ' תרעה-תרפו.

המחלה אינה תורשתית במשפחה, סיכוייה אינם גבוהים, ומכיון שגם הבעל גרם לה, על כן יחזיר לה את נדונייתה, וישלם כתובה ופיצויים.

272. גירושי חרש מומר וחרשת. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתשי"ד. פסקים וכתבים, ז, תשנ"ו, סי' קמ-קמא, עמ' תשכד-תשלט.

פירוט סדרי הגירושין על ידי שליח, כשהבעל השתמד, וכשלמדו בבית ספר להיות כפקחים.

273. כהן שנשא בשוגג אלמנה הזקוקה ליבום מאח כופר, והיא איילונית כי בניתוח להסרת כלי ההולדה אמרו לה הרופאים שהיו לקויים מלידתה. הרב יצחק אייזיק הרצוג, לרב ישראל פרוש, בתש"ט. פסקים וכתבים, ח, תשנ"ו, סי' רטז-ריז, עמ' תתטו-לה.

מצטרף לבעל שרידי אש שהתיר האשה לכהן בלי חליצה. בנספחות, סי' טז, עמ' תתקצד-ו, תשובה על כך מהרב צבי פסח פרנק.

274. חרשת הזקוקה ליבום. הרב יצחק אייזיק הרצוג, בתשי"א. פסקים וכתבים, ח, תשנ"ו, סי' רכג, עמ' תתסג-ו. על היבם לחלוץ, ואם אינו מסכים יש להתירה בלי חליצה.

275. חליצה במי שאינו ראוי להוליד או משותק או איטר. הרב יצחק שמואל שכטר, לרב יוסף מנחם דייטש. דברי משפט, ב, תשנ"ו, קנח-קסד.

צדק האדמו"ר מקלויזנבורג שסבר כי בניטלה האם מתיבמת וכן דעת הרב שלמה זלמן אוירבך, ודלא כהרב יוסף שלום אלישיב הסובר שדינה כאיילונית.

276. יבמה נטולת אם שנפלה לפני יבם שהולך על ראשי אצבעות רגלו הימנית. הרב דוד עובדיה. נתן דויד, תשנ"ו, סי' עג, עמ' קנה-קנח.

הואיל ואין אפשרות ליבם ובדיעבד חליצתו מועילה, בדבר שאין לו תקנה יש לפסוק לכתחילה שיחלוץ.

277. חליצת קיטע וחליצת שמאל. הרב יחיאל יעקב ווינברג. יד יוסף, ח"א ויוסף יהושע, סי' לד, עמ' קיד-קלב.

הסכימו להתיר הרבנים יצחק אייזיק הרצוג, צבי פסח פרנק ומרדכי יעקב ברייש.

ח. נזיקין, הפרייות והפלות

278. קבלת עדות על אשה כשהבעל אינו בפניו. הרב שלמה דיכובסקי. דברי משפט, א, תשנ"ו, ריז-רכ.

בעל שתבע את אשתו לגירושין, ובמהלך הדיונים נפגע בתאונה והפך לצמח, אפשר להמשיך לדון ולקבל עדויות שלא בנוכחותו.

279. הוצאת ממון על פי אומדנא דמוכח. הרב אליהו בר שלום. דברי משפט, ב, תשנ"ו, קצ-רו.

פירוט כללי אומדנא במי שנהג לתת לכל נכד שנולד לו מתנה בסך ידוע, ומשנעשה סנילי אין מיופה הכח יודע אם להמשיך במנהג זה.

280. חיוב ריפוי של המכה למוכה, ובמקום שהביטוח משלם. הרב אליעזר יהודה ולדינברג, לפרופ' אברהם סופר אברהם. ציץ אליעזר, כא, סי' נח, עמ' צ-צב.

המכה חייב בכל ההוצאות הרפואיות לבדיקות, גם אם התברר לפי התוצאות שכל איבריו שלמים. חיוב זה גם כאשר המוכה קיבל את החזר הוצאותיו מחברת הביטוח.

281. תביעת נזק על נשיכת כלב. הרבנים אברהם דב לוין, שמואל ביבס, ברוך שרגא. פסקי דין מבית הדין, ד, תשנ"ו, רנא-רנו.

בפסק הדין נדחתה תביעת הננשכת לדמי נזק וריפוי של חצי שנה, אבל מצוה על הנתבע לסלק את הכלב המזיק בכל דרך אפשרית.

282. תביעת החזר דמים ששולמו עבור איפור שאסור על פי דין. הרבנים אברהם דב לוין, שמואל ביבס, ברוך שרגא. פסקי דין מבית הדין, ד, תשנ"ו, קנג-קס.

איפור שנעשה בצורה כירורגית מתחת לשכבות העור יש בו איסור כתובת קעקע, ובכל זאת אין הקוסמטיקאית חייבת להחזיר הדמים שקיבלה.

283. תביעת נזיקין ברשלנות רפואית. הרב מנחם מנדל קירשבויים. דברי משפט, ב, תשנ"ו, שסו-שעא.

רופא מורשה מהממשלה פטור מלשלם, אלא אם כן התרשל והאשמה בו.

284. התור בהלכה. הרב יצחק זילברשטיין. רשם: הרב צבי יברוב. יתד, מוסף, י' אדר תשנ"ו, 12-13.

יש לתור מעמד מיוחד גם בעניני רפואה.

285. אם הרופא צריך להקדים תלמיד חכם לשאר אנשים. הרב שרגא פייוויש שניבלג. שו"ת שרגא המאיר, ח"ח, סי' טו, עמ' כו-כז.

יש לרופא להקדים תלמיד חכם שתורתו אומנותו כדי שלא לבטלו מלימודו, וכל שכן רב מפורסם משום כבוד התורה.

286. חיובי שאלה בבעלים במכשיר רפואי. הרב שמואל רבינוביץ. אבני חושן, א, תשנ"ו, רלד-רמה.

סייע בעל גמ"ח פרטי לשואל להוציא את המכשיר וניזוק, פטור השואל מדין שאלה בבעלים. במנהל סניף של

גמ"ח מרכזי, יתכן שאין דין של שאלה בבעלים.

287. אורחים לסעודה שקבלו אחר כך כאבי מיעיים חזקים, כי נכנס חיידק לאוכל או שלא היה טרי. הרב שמאי קהת גרוס. שבט הקהתי, ח"ה, סי' רעז, עמ' קסו.

חייבים לשלם עבור הסעודה מכיון שנהנו בשעת האכילה.

288. איסור שביתת רעב ושביתת רופאים. הרב יצחק יעקב וייס, בתשמ"ג. ליקוטי תשובות מנחת יצחק, תשנ"ו, סי' קעב, עמ' קסה.

הדבר אסור על פי התורה, גם כשהרופא נדרש לכך מחמת שחביריו עשו שלא כהלכה.

289. פיטורי רופא. הרב יצחק זילברשטיין. דברי משפט, ב, תשנ"ו, רפז-רצד.

אין לפטר רופא כי יש קדושה בתפקידו, ויכולה ההנהלה לסלקו רק כשתוכיח לב"ד שנתגלו אצלו סימני שחיקה. רופא שנסע להשתלמות והביא במקומו אחר הטוב ממנו, יכולים התושבים לדרוש בשובו שהשני יישאר. רופא שהגיע לגיל הפרישה 65, יכול להמשיך כל עוד הוא מומחה עדיף מהצעירים ממנו. נתקבל רופא לנהל בית חולים קטן והגדיל - החזיק בתפקידו, אבל יכולים לצרף אליו עוד רופא מומחה.

290. המדביק חבירו בנגיף. הרב בנימין בירנבוים. דברי משפט, ב, תשנ"ו, שסא-שסה.

כשהדביק בנגיף קטלני - זה ספק רציחה בידים, וכשהדביק בנגיף ההורס את המערכת החיסונית - זה גרמא ברציחה ומזיק, וחייב בדמי כולו.

291. עת ללדת ועת למות, ביסודות דיני עוברין והנוטים למות. שמואל יעקובוביץ. ירושלים, עורה כבודי, תשנ"ו, פ עמ'.

292. בשעה טובה, מדריך רפואי הלכתי להריון ולידה. הרב ברוך והמילדת מיכל פינקלשטיין. ירושלים, פלדהיים, תשנ"ו, 308 עמ'. עם הסכמות, הקדמות, נספחים, מקורות והערות, מפתח נושאים.

293. Medicine and medical ethics in medieval and early modern Spain - an intellectual approach. Edited by Samuel S. Kottke and Luis Carcia-Ballester. Jerusalem, Magnes, 1996, 291 P

294. ילדי מבחנה. הרב שלמה גורן, לפרופ' ש. משיח, בתשמ"א. המעלות לשלמה, תשנ"ו, 91-97.

סיכום התנאים להיתר ההפריה במבחנה.

295. תוקפו של הסכם להפריה חוץ-גופית. איתמר ורהפטיג. תחומין, טז, תשנ"ו, 181-186. הרב אביגדר נבנצל, יז, תשנ"ז, 347-348.

יש סיבות להעדיף את עמדת האשה מכח זכותה לילד.

296. הפריה מלאכותית ופונדקאות. הרב יעקב אריאל. תחומין, טז, תשנ"ו, 171-180.

עדיף שיהיו שני עדים שיפקחו על סדרי ההפריה, וכשאי אפשר ניתן לסמוך על עד אחד. רצוי שזו תהיה לבורנטית יראת שמים.

297. שינוי הטבעים בגניקולוגיה. הרב יצחק אייזיק הרצוג. פסקים וכתבים, ו, אה"ע, סי' ה, עמ' יז.

אורך תקופת כושר ההולדה תלוי בגיל התחלת הוסת, ונשתנו הטבעים ממאמרו של רב חסדא במסכת בבא בתרא דף קיט ע"ב, שאשה שנישאת מבת עשרים ומעלה אינה יולדת אלא עד ארבעים.

298. הפלה ומניעת הריון. הרב אליעזר יהודה ולדינברג. ציץ אליעזר, כא, סי' כט, עמ' נו.

כשהמצב הרפואי של האם מצריך הפלת העובר מותר לעסוק בזה, ורצוי לפני מלאת ארבעים יום מההריון. למניעת הריון עדיף שימוש בכדור בפי הרחם מאשר טבעת קבועה.

299. מניעת הריון לאשה הסובלת מאד בהריון. הרב דוד עובדיה, בתש"ך. שו"ת נתן דויד, תשנ"ו, סי' כז, עמ' מב.

אסור לשים לה המכשירים כשאין סכנה וטרם קיים המצוה.

300. שתתה כוס של עיקרין, ורוצה בעלה להחזירה אחרי שגירשה. הרב דוד עובדיה. נתן דויד, תשנ"ו, סי' לז, עמ' סה-ז.

אם לא שהתה עשר שנים יכול להחזירה בשופי.

301. הפלות מלאכותיות. הרב שילה רפאל. משכן שילה, תשנ"ו, רכב-רכט.

רב יכול להתירן רק לצורך רפואת האם, או למנוע ממנה נזק גופני או נפשי חמור.

302. היתר הפלה לאשה שאינה שפויה בדעתה. הרב פנחס ב. טולידאנו. שרידים, טו, תשנ"ו, כא-כה.

נאנסה מגוי ולדעת הרופא מרוב דכאון אינה שפויה בדעתה וגם יש פגם משפחה, תוכל להפיל את העובר.

303. מעוברת שנתגיירה, ומעמדה של תינוקת מבחנה ואם פונדקאית. שאלת הרב משה קורצטג, ותשובת הרב שלמה טנא. אוריתא, יח, תשנ"ו, רנז-רסא.

מהדיונים הראשונים בשאלה אם העובר מתיחס לאם הפונדקאית.

304. הזרעה מלאכותית. הרב חיים ישעיה קניג. חקי חיים, ד, אה"ע, סי' א, עמ' רסג-רסד.

נימוקים נוספים לאסור תועבה זו.

305. הפריה חוץ גופית. הרב שאול ישראלי. במראה הבזק, ח"ב, עמ' 127-128.

סקירת הבעיות ההלכתיות בילדי מבחנה. – בעמ' 121-126 דעתו על השתלת לב וקביעת רגע המות, העתק מתחומין ז, עם נוסח החלטות הרבנות הראשית.

306. בעלות על תאים מופרים. הרב לוי יצחק הלפרין. דברי משפט, א, תשנ"ו, כו-לא.

חות דעת הלכתית שנתבקשה על ידי בית המשפט העליון, אם יכול התורם לחזור בו מהסכמתו למוסרם לאשה.

307. זירוז לידה לעובר אשר בודאי ימות עם לידתו. הרב משה מרדכי שפירא. עטרת שלמה, א, תשנ"ו, רסז-ערב.

בירור פסקו של הרב שלמה זלמן אוירבך, שאם בודאי הוא חולה ופגום, מותר לזרז את לידתו בחודש התשיעי.

308. דילול שלושה עוברים מתוך שבעה. הרב חיים ישעיה קניג, לרב ישראל חיים מנשה פרידמן. חקי חיים, ד, חו"מ, סי' כב, עמ' שז-שי.

יש להקל לבצע ההפלות, מכיון שלדעת הרופאים בודאי לא יחיו כולם.

309. דילול עוברים. הרב ראובן פרנקל. עטרת שלמה, א, תשנ"ו, רלב-רנד. הריגת עובר אחד להצלת שאר אחיו העוברים. הרב משה מאיר קלויזנר. רנה-רסו.

מסקנות ההלכה מתי ובאיזה אופן אפשר לדלל.